

УНИВ. БИБЛИОТЕКА
В. и. Бр. 4839

8670
4763

Босанско-Херцеговачки

ИСТОЧНИК

Мјесечни духовни часопис за црквено-просвјетне потребе
српско-православног свештенства.

Власник и издаваоц:

АЕМ. Консисторија сарајевска.

Уредник:

СТЕВО Н. ДАВИДОВИЋ,

протојереј и члан консисторије.

❖ ГОДИЊА ДЕВЕТА. ❖

САРАЈЕВО.

Прва српска штампарија Ристе Ј. Савића.

1895.

Покло
ЈОЦЕ ВУЈИЋА
УНИВЕРЗИТЕТ, БЕОГРАД
У БЕОГРАДУ

ЈОЦЕ ВУЈИЋА

у Сента

14.
61.
27.
36.
67.
69.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

САДРЖАЈ:

Окружнице, наредбе и објаве.

Страна

- Окружница* свему српском православном свештенству Дабробосанске епархије, да судјелује у комисији, која ће 22. апр. 1895. (по нов.) почети „пописивање житељства у обје покрајине уз бројење важније домаће животиње од користи у год. 1895.“ па да комисији даје народ и истините податке, те ће уједно моћи и свештеници саставити најтачније домовнике (анаграфе) за парохијалне уредбе 42.
- Окружница* пречасном парохијском свештенству српске православне Дабробосанске епархије, да се од данас има строго управљати по окружници Високе зем. Владе за Босну и Херцеговину од 22. јан. 1895. бр. 148.007 као и по конзисторијским окружницама од 15. јулија 1886. г. П. бр. 774. у погледу сарањивања мртваца 43.
- Окружница* свима протопрезвитерским уредима Дабробосанске епархије, у којој се пита, да ли отац или старатељ дјевојке, која се удаје, захтијепа од младожење у цјелу у новцу и колика је та уцјена? Кад се та уцјена тражи? Јели тај обичај распрострањен? Које су његове последице и како би се могао најлакше да укине? 81.
- Окружница* свему српском православном пречасном свештенству, штованим школским и црквеним општинама и нашем драгом народу Дабробосанске епархије, да се сва православна гробља до краја године очисте, ограде и дрвећем засаде, па да се о њима извјештај пошаље 121.
- Позив*, да свештенство и црквене школе општине пошаљу конзисторији скупљени новац за подизање православне богословије у Халки и других светиња, које су порушене земљотресом у Цариграду и околини, најдуже до 15. маја 1895. год. 122.
- Посланица* Његове светости васељенског патријарха Господина Антима VII. Дабробосанском Митрополиту приликом ступања на патријаршески престо. 161.
- Окружница* свима протопрезвитерским уредима и свештенству Дабробосанске дијецезе, да сваки свештеник пошаље овој Конзисторији чим прије исказ своје парохије са ознаком села, броја кућа и православних душа обојега пола и да свака парохија мора имати уређен домовник (анаграф), да не буде више никога, ко би занемарио вођење парохијских матица 202.
- Нашјечај* од Вис. зем. Владе, гдје се вели, да ће се за школску годину 1895./6. примити у срп. прав. богословско училиште у Рељеву више питомаца из све три дијецезе 241.
- Нашјечај* Вис. зем. владе за Босну и Херцеговину на 12 штипендијских мјеста по 200 фор. на годину за ученике који ће пошто сврше гимназију, ступити у источно православно богословско училиште у Рељеву 281.
- Окружница*, свему српско-православном свештенству Дабробосанске епархије с *опоменом*, да се строго пази на благосиљање бракова и вјенчавање странаца, према долге изданим народбама 361.
- Наставни план* из вјеронауке за православно младеж, која се учи и народним (Комуналним) школама 396.
- Препорука* Дабробосанског Митрополита, да црквено-школске општине за своје школе набаве нову малу катавасију 398.
- Напомена* Дабробосанске конзисторије, да јој свештенство достави исказе о попису кућа и душа из свију парохија 399.

Чланци и дописи.

- О различитом карактеру јеванђеља св. апостола Јована Богослова*. С руског превео: Григорије А. Николић 2., 43., 82., 122., 167.
- Четири пушовађе добрим животноу: старац Божји мудрости штељности и рад од Григорија А. Николића катихете*. 11., 48., 129., 183., 207., 246., 289 330., 367. 414.
- Навика на милостињу и његоване чувства милосрђа* Написао Петар Иванчевић јеромонах 21 и 61.
- Постанак и освећење цркве (капеле) у Хрغام-Висовинама* од М. Ј. 27.
- О читању апостола и јеванђеља у недеље 1895. г. од Ђ. П. и.* 36.
- Писмо др. Емилијана Радића-Соколовачког дио Месик — Вршац 25. јан. 1895. универз. професору Л. К. у Б. о бићу Бога* 67.
- Кратке молитвице молебне* Приближекио: Висарион А. П. 69.

- Спута Њ. В. Преосвештенства гост. Борба Николајевића у Бос. Крајини од Планинка Великопопне и васкрише свечаности у Јерусалиму од хаџи Теофила Стефановића игумана* 73., 105., 139., 192. и 217.
- Молба од Петра Ст. Иванчевића, јеромонаха и учитеља.* 75.
- Мисли о суети блага земаљских! С руског превео В. С. Поповић* 76.
- Значај и потреба проповиједања у прав. цркви од Вида Парезанина* 93.
- О молишви Господњој. Пише поп Јован Гргуљевић* 100.
- Свештенички благослов. По руском од Р. Стефана Р. Илкића, учитеља* 103.
- Крсни ход (или лишија) По руском од Жарка Ј. Поповића* 107.
- Заповести Господње. Преписао Јоца Ердеља. у Санади* 109.
- Неке народне мане. IV. писмо уреднику „Бос. Херц. Источника“ од Марка С. Поповића, пресвитера* 111.
- Без помоћи Божје ништа се не може учинити V. писмо уреднику „Бос. Херц. Источника“ од Марка С. Поповића, пресвитера* 114.
- Одговор на питање из пастирске праксе. Од јереја Светозара Грубача* 142.
- Први члан симбола вјере. Пише Адам Пејић, учитељ у Б. Петровцу* 144.
- Старозавештни празник пасхе. Од М. Гуљајева; с руског од Ст. В. Илкића, уч. 135 и 188*
- Блаженопочивши јеромонах и настојатељ манастира Гомионице Исаија Косић Прашало од Срб. Пеције* 147.
- Записи из пастирског богословља. Саставио ректор киевске духовне семинарије архимандрит Борис. Превео Григорије А. Николић, свештеник у Митровици. 149., 175., 202., 242., 282., 322., 362., 401., Поука за свештенике по св. Василију из „Цариградског Гласника“* 153
- Какоћеш се обогачити С' Француског, Аншим VII., архиепископ Константинопоља, новог Рима, васеленски патријарх Из „Руске Беседе“ превео Ј. Петровић, професор и катихета* 167.
- Зели прописима црквеним одређено како треба свршавати заклетву од јереја Светозара Грубача* 181., 213., и 250.
- Дужности према најамницима. На француски написала Ида Г. с малим измјенама и допунама с талијанског превео Јован Шарић, парох церањски* 195.
- Писма из тамнице. Пише своје куму Д. Б. богослову Ненад, 224., 271., 304., 340.,* 379.
- Пут Њ. В. Г. АЕ. Митрополиса Николајевића у Јану од С. Д.* 235.
- Трећи члан симбола вјере, Пише Адам Пејић, учитељ у Б. Петровцу* 252.
- Четврти члан симбола вјере. Пише Адам Пејић, учитељ у Б. Петровцу* 256.
- У радите свега више у штедите још и више. VI. писмо уреднику „Бос. Херц. Источника“ од Марка С. Поповића, пресвитера* 262.
- Дужина човјечијег вијека у првобитном свијету. С руског превео: Р. Ст. С. Илкић, учитељ* 265, 297., 335
- Народно предање и вјеровање о манастиру Гомионици из прибиљежља Срб-Пецијиних* 271.
- Пети члан симбола вјере. Пише Адам Пејић, учитељ у Б. Петровцу* 309.
- Шести члан симбола вјере. Пише Адам Пејић, учитељ у Бос. Петровцу* 311.
- Дијалог ишине или приговор на дјело Psychologie militaire professionne г. Хамона од Јов. Шарића, свешт. 312., 327., 372.,* 409.
- Питања из свештеничке праксе од Д. Одговори на питања из пастирске праксе од јереја Светозара Грубача.* 383. 302.
- Освећење крајеуголног камена темеља срп. правосл. цркве у Бос. Дубици на дан 30. Априла 1895. и опис свечаности од Протопопа Жарка* 346.
- Повјереница Бег. Високопреосвештенству АЕ. и Митрополису Добро-босанском Госп. Борбу Николајевићу од свештенства бос. градишког Протопресвитерата* 362.
- О дужностима парохијалног свештенства, превео с руско-славенскога П. Рафаиловић, свештеник 376.* 406.
- Изјава јеромонаха Петра С. Иванчевића, да за сад одлаже писање о Српско-православним манастирима и манастирским развалинама* 399.
- Допис синђела Михаила Ранковића о крстоношама на Бијелом брду (Вишеградски котар)* 393.
- Поговор на чланак „значај и потреба проповиједања у православној цркви од свештеника З. П.* 419.
- „Двије три спута“ пише јеромонах П. С. Иванчевић учитељ* 425.
- Двије тежачке славе* 428.
- Поука св. оца Јеврема Сирина о вршењу добрих дјела, са славенског превео и допунио Теодосије С. Поповић, парох факоваћи.* 431.
- Окружница Синода цариградског на папину „енциклику“* 441.
- О Бестјелесним духовима (по мјесечним минејима с руског превео поп Ј. Гргуровић)*
- Статистички преглед за год. 1894. Сарадницима и претплатницима*

Црквене проповиједи и бесједе.

- На Богојављење од Марка С. Поповића, учитеља и ђакона
- На дан св. Саве
- Беседа о оглашењу и обреду светога крштења од Григорија А Николића, свештеника
- Проповијед на нову годину 1889. Говорио: Ристо В. Поповић, свештеник и учитељ
- Бесједа о молитвама „житје родилницѣ по четирьдцатьхъ дней.“ По руском од: Григорија А. Николића, свештеника.
- Духовно-наравствене бесједе. Намијењене: оцу, матери младићу и дјевојци (Посвећено хришћанској породици). превео Јован Петровић, кр. професор и катихета 54. и
- Пристапна бесједа својим парохијанима од Стевана С. Поповића, свештеника, коју је говорио приликом доласка на парохију Виочане (у прѣввор. протопрезв.) 24. јула 1894. године
- Поучитељно слово од Остоје Пантића, свештеника
- Говор на Савиндан од Петра Ст. Иванчевића, јеромонаха
- Беседа у недељу XIV. од Симеона Араницког, протопр. капелана (с њемачког)
- Проповед на Духове (по руском) од Григорија А. Николића, свешт.
- Беседа у XVI. недељу. С руског превео: Симеон Араницки, протопрозв, капетан
- Проповед у недељу прву по Духовима — свих светих. По руском саставио је Григорије А. Николић, свештеник
- Бесједа на вел. петак, с грчког превео В. Николиновић, архимандрит
- Проповијед на воскресјење Христово од Милутина Гавриловића, свештеника
- Бесједа на Ивањдан. По руском: Григорије А. Николић, свештеник
- Бесједа првог дана Духова од Јована О. Митровића свешт.
- Бесједа на Петров-дан од Тодора Кандића
- Бесједа на Богородичне празнике. С њемачког превео Симеон Араницки, протопр. капелан
- Проповијед парохијанима говорио Јов. О. Митровић, свештеник
- Бесједа на св. 40 мученика. Од Стеве С. Поповића, свешт.
- Духовска проповијед од Остоје Пантића свештеника
- Бесједа на освећењу храма од Марка С. Поповића, пресвитера
- Бесједа о вјери од Вида Парезанина, презв.
- Бесједа на цар. и краљ. рођен-дан од Ст. С. Поповића, свешт.
- Проповијед. говорио Јован Новаковић срп.

Страна

28.

29.

31.

34.

50.

86.

69.

98.

99.

135.

174.

179.

206.

213.

217.

224.

229.

231.

234.

260.

264.

271.

275.

295.

309.

свештеник у Градачцу на дан храмовске славе 20. Јула

Двије бесједе презвитера Мар. С. Поповића на Божић и ново љето

Поздравни говор Митрополиту Николајевићу од проте Зечевића

Бесједе Мар. Поповића, презвитера на Васкрс Духове и Петров-дан

Проповијед при освећењу црквеног звона, написао Остоја Пантић, свештеник

Проповијед на велику Госпојину, говорио у цркви соколовачкој Јован О. Митровић свештеник козички.

Проповијед на св. Димитрију (по руском: Симеон Араницки протопрезвитер капелан).

Књижевне вијести и прикази.

Хришћански дом. — Календар српске манастирске штампарије (приказ). — Светосавске. — Босанчице. — Просвјета. — Нада

Хришћанске врлине (приказ) — Радетића Мара. — Двије посланице двају православних епископа у Далмацији. — Вилина књига. — Деда и страх — Међедовић и царева кћи. — Муња 1. бр. — Кратка повјесница Срба од постања Српства до данас. — Срби у давнини. — Луча 78—80

Правила православне цркве с тумачењима. — Шематизам православне епархије Бокоторске. — Невин осуђен. — Српство. Естетика

Православно догматично богословље Макаријево. — Шематизам православне епархије далматинске и истријске за 1895. г.

Најновији каталог књига српске књижаре Браће М. Поповића у Н. Саду. — О хришћанском васпитању дјеце до школе.

Рускаја бесједа. — Бранково коло. — Познавање и њега цвијећа

Шести извјештај о православном српском богословском училишту у Ср. Карловцима — Учење о љубави хришћ. или мала моралка. — Милованке. — Бесједа, говорена Дим. Руварцем у ман. Раковцу 29. окт. 1893. — Позиви и одзиви. — Златна књига за ратаре. —

Просветни гласник. — Босанска вила — Побратими. — Нада. — Гласник земаљскога музеја. — Школки вјесник

„Листак.“ „Бранич Православља.“ „Црковна кѣдологија“

Православни мали ручни катихизис. за самоуке ђаке и сваког србина и српкињу срп правосл. вјере. — По Платонову и Вукићевића катихизису удесио. П. С. Иванчевић, јеромонах

Живот и дјела Богдана Зимоњић, војводе

Страна

344.

386.

421.

422.

428.

429.

39.—40

78—80

158—159

198

238

278—280

318—319

359

389

389

389

389

389

389

389

389

389

389

389

389

389

389

389

389

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

У
М
И
В
Р
С
К
А
Д
М
И
Ј
О
Т
Е
Р
А

херцеговачког са сликом. Написао Том. А. Братић. — свеака I. 395.

Члановима и претплатницима српске књижевне задруге. Новинарски оглас „Мале Новине.“ — Приповијетке из црногорског живота од учитеља Л. Јововића. — „Женски свијет,“ „Домаћица“ „Бранково коло.“ „Српски Сион“ „Хришћански Вјесник“ стр. 396. Манастир Рача. — Извјештај о биоградској богословији — Утисци и слике из Русије — Домаћи пријатељ“ стр. 439.

Разно.

Јавна захвала. — Јавна благодарност. — Јавна благодарност. — Препоручују се сликари правосл. икона: Павле Цвјетковић из Бање Луке и Ристо Чајкановић из Сарајева. 38—39.

Димитрије Славјански-Аграњев. — Јавна благодарност. — Наставни план срп. православног училишта у Рељеву за 1894./5. г. — Колико има људи на земљи и колико по вјерама? 77—78.

Распоред богослужења у срп. прав. црквама кроз велику страсну седмицу и сва три дана Васкрса 1895 г. — Јавно благодарност 119—120.

Званична препорука књиге: Изложење хришћанске православне вјере и Учење о љубави хришћанској или мала Моралка“ 120

Лијеп примјер хришћанског живовања и дубока старост. — Лишен чина. — О васпитању дјевојчица. — Јавна захвалност 156—158.

Прослава 88. годовног Н. В. г. Георгија Николајевића. Јавна захвала 196—197.

Јавна захвалност. — Дарови црквама. — Исказ добротворних прилога за правосл. богос. зграду на острву Халки. 237—238.

Тражи се учитељ и учитељица у српској школи у Бугојну. — Извјештај више српске дјевојачке школе у Нов. Саду — Јавна захвала. — 25. годишњица патријарха (офронија. 278—279

Из овогодишњег извјештаја срп.-прав. богословског училишта у Рељеву. — Допис Дабро-босанској конзисторији. — Изложба ђачких радња и училиа. — Број душа у Босни и Херцеговини. — Српска читаоница у Сомбору. — Јавна благодарност. — Јавна благодарност. — Исказ добровољних прилога, скупљених у Босни за богословску зграду на острву Халки. 317.

Исказ добров. прил. скупљених у Херцеговини за богосл. зграду на Халки. — Исправак. 316—318.

Прилози за Халку. Одликовање Њег. светости патријарха Антима. Манастир у Никшићу. Университет у Јерусалиму, владика задарски. Биоградска богословија. 359.

Одбор за подизање цркве св. Саве. — Абисинско посланство. — Нова Англиканска молитва о сјединењу цркава. — Положен темељ срп. правосл. школи у Прњавору. — Јавне захвале. 398—399.

Св. Петар, владика црногорски. — Одликовање српског митрополита Михајила. 432.

Папа Лав XIII. — Изгреди у Загребу. — Школски Празник. — Срп. правосл. цркв. пјев. друштва у Сарајеву и Мостару. — Имен-дан Њег. ц. и кр. апост. Величанства. — Храм. црквена слава. — Рашко-призренско посланство. — Нова јеврејска секта. — Најјачи човјек на свијету. — Јавне благодарности. 233 234—235.

Списак питомаца примљених 1895/6 у завод богословски у Рељеву и списак наставника, који су монашки постриг и јеромонашки чин у год. 1895. примили 437—438.

Старине.

Двије-три о негдашњој школи на Хргару (бихаћком протопоцијату). Саопштио: јеромонах и учитељ гомионички Петар Ст. Иванчевић 117.

Двије старе иконе од К. Ковачевића пароха у Бишћу 276.

Опис села Балта и воде светиње од Симе. Стојановића, свешт. 315.

Стећци у Конавлима 354

Пјесме.

Сретење (Лука: 2— 22—40) од Родољуба 68.

Ново љето обрезање Исусово од Родољуба 116.

Мојој вјери од Поповића 116.

Пружимо помоћ сиромашу. По св. писму од Јована Шарића, пароха церањскога 155.

Богојављење (Матеј 3—13—17.) од Родољуба 132.

Над гробом старца Херцеговца Антуна Вулећића Вукасовића Оцу — Мајци 394.

Бјежање у Јагипат од Богдана Милановића крајишника 431.

Човјеку, од Леле Уничича — Тузланина

Рукоположени.

Стојан Тркуљић (с. 280.) — Вид Парезжанин. — Остоја Гајић. — Јован Марјановић. — (стр. 320.) Захарије Поповић 359.

Милан Лалић. — Петар Ђорђевић 400

Одликовани.

Парох хршки Ристо Стакић (Маглаји прото-презвитер.) црквеним појасом. — Произведен за проту Лука Лукић, парох

www.uns.gov.rs
 буројански и надзиратељ (стр. 239.) Митрополит Мандић. 236.

Наименовани.

Петар Ђенић Петар Лапчевић. Константин Чавић, Милан Лазић, стр. 400.

Премјештени.

Милутин Радаковић. — Ристо Јакановић — 320.

Читула.

Надвојвода Албрехт (41. с.) — Тешо Петковић 120.

Стеван Млађеновић. — Алексије Периновић. — Јово Квргић. — Алекса Кнежевић. — Васо Павловић 159—160.

Др. Силвестар Морар Андријевић архиеп. чернов. митроп. буковин. далм. (стр. 163.

Стево Џабић. Андрија Бањац

Јулка Милашиновићева, учитељица сарајевске срп. прав. више дјевојачке школе. — Исаије Парезканин 239.

Димитрије Марковић. — Остоја Милетић 280.

Ристо Блажић 319.

Њег. ц. и кр. Зисочанство надвојвода Владислав стр. 321.

Симо Ковачевић, трговац из Б. Петровца стр. 360.

Стојан Поповић, парох кравички. — Мићо Косорић, парох живаљевачки 400. Пепо-П. Крецо 439. — Нектарије Димитијевић, владика вршачки 440.

Натјечаји.

Из Варцар Вакуфа и Чађавице (код Бос. Новог) 200:

Из Кључа, Доњ. Вакуфа и Градацца 280.

Поштованим читаоцима.

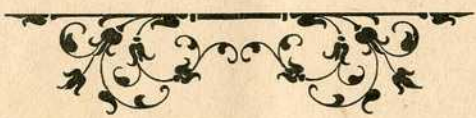
Страна 1. 160.

Одговори уредништва.

Страна 50.

Исправак.

Страна 120., 158., 197. 320

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

www.unizg.rs

У
Н
И
В
Е
Р
С
И
Т
Е
Т
С
А
Р
Ј
Е
В
О

С
К
А
Д
Е
М
И
Ј
А
С
А
Р
Ј
Е
В
О

СВЕСКА I.

Сарајево, Јануар 1895.

год. IX.

Власник: АЕМ. Консисторија.

Уредник: Ст. Н. Давидовић, протојереј.

ШТОВАНОЈ Г. Г. САРАДНИЦИМА И ЧИТАОЦИМА „БОС.-ХЕРЦ. ИСТОЧНИКА“.

Досадашњи уредник нашега листа, г. протојереј Васо Поповић, са извољењем Његова Високопреосвештенства господина Митрополита и одобрењем наше Високе земаљске Владе, именован је привременим управитељем рељевског богословског училишта, и том дужношћу оптерећен, изјавио је, да лист „Источник“ не може даље уређивати!

Његово Високопреосвештенство, извољело је тај посао повјерити мени за годину 1895.; па, и ако у напредак знам, да ту дужност као сасвијем невјешт, пећу моћи вршити на задовољство славне читалачке пуублике и моје у Христу браће свештеника, ипак нијесам могао ни смпо исти управљени налог одбити; — е тога, у име Божије, примио сам се уређивања „Источника“, за ову годину те као такав, поздрављам штовану г. г. вриједне сараднике и читаоце. Прве молим, да ми изволе као и досадашњим уредницима листа овог, своје цијењено повјерење поклонити и својим вреним радом потпомоћи ме, а друге, да лист пригрле оном љубављу којом су га и дојако примали и поуком његовом забављали се. Ја се надам, да ће лист и одсад радо приман и читан бити у све три епархије наше мње домовине, као и на страни; а ко му год напретка жели, сигурно му неће ни своју материјалну потпору ускраћивати.

Лист ове феле, једини је у овијем покрајинама. који је, без сумње, од користи нашем свештенству, за то, ко му год жели дуга опстанка и ко оће, да се поуком његовом користи, молимо га, да и уједно одговара својој претплатничкој дужности, јер му једино од тога његов опстанак зависи.

Наслов, програм, ред излагања и цијена, остаје листу, као што је то и досад било.

Промјеном уредништва и због божићњих и други празника, с првим бројем окаснили смо, или ћемо се постарати, да остале свеске узмогну на вријеме излазити.

Сарајево, 8. јануара 1895.

Ст. Н. Давидовић,

протојереј, члан консисторијални и уредник
„Б. Х. Источника“.

О РАЗЛИЧИТОМ КАРАКТЕРУ ЈЕВАНЂЕЉА СВ. АПОСТОЛА ЈОВАНА БОГОСЛОВА.

С руског превео Григорије А. Николић.

Од свију свештених књига, како у древна, тако и у најновија времена, Јеванђеље Јованово обраћаше на себе особиту пажњу. Оци и учитељи цркве називаху га: једни — духовним¹⁾, за знак његове узвишености, други — *стубом васеленске цркве*²⁾, по искључивој важности истинâ, које се у њему садрже. Сами незнабожци гледаху у њега с дивљењем³⁾. У самој ствари, у овом Јеванђељу јавља се некакав особити карактер, који на први поглед казује, да је у њему нешто Божавствено И нека је слободно рећи, — тешко која од свештених књига представља сама у себи толико јасних доказа о својој богодуховности колико Јевађеље Јованово. Ако својство богодуховност у свештеним књигама упоредимо са светлошћу, која осветљава ум и загрева срце пажљивог читаоца: то се о Јеванђељу Јовановом без преувеличавања може казати, да је оно најтврђи

цркве сунце међу звијездама. „Нико“ говори у побожном дивљењу св. Амвросије — „нико са тако великом мудрошћу није гледао Божанствену славу и није се изразио сходнијом речи (као Јован). Он се узнео изнад облака, узнео се изнад сила небеских, узнео се изнад анђелâ, нашао је у почетку Слово, и видео (Га) у Бога“⁴⁾.

Но речена разлика представља се много јаче, кад мало упоредимо Јована са осталим јеванђелистима. Сви су они описали Исуса Христа у стању земног његовог живота. Али, читајући књигу Јеванђеља, кад прелазимо ка посљедњему, ми сретамо овде много особитога: овде је, по погледу нови свијет, нови појмови, као да су друга лица, особити језик; и читалац, који је ма колико могао издржати доселе положај мотритеља удаљених случајева, овде сâм, тако рећи, уводи се у круг описаних догађаја. Овде као да су к мени на име управљене све речи, као да мене настављају, мене осуђују, откривају тајне мога срца, уздижу на име мој осјећај.

Како да одредимо себи ову изванредност? И из чега би се могла родити

⁴⁾ Види: *Commenti in Lucam*. Том. V. р. 5
Готово истим ријечима изражава се и Св. Прокло о јеванђелисту Јовану у свом говору на текст:
Вѣ навъль къ Слово.

¹⁾ Климент Аловсандријски у Црк. истор. Јевсеv. књ. VI, гл. 14.

²⁾ Златоуст у беседи I. на Јована.

³⁾ На пр. Амелије, ученик Плотина види Јевсеv. Praeparat. Evang. L. XI. ц. 18, 19. упор. Теодорита *Curat. Graec. affectuum sermone* II. Opp. T. IV. р. 500 и неко непознатих од платонских философа, кога спомену Августин (*de civ dei Lib. G. 29*) који је говорио, да би требало почетак Јеванђеља Јованова нацртати златним словима и ставити у свима храмовима на првом мјесту.

такова разлика? Код свију јеванђелиста је предмет један — Христос; сви су они људи некњижевни и прости; сви баш беху каламом Великог Књижевника, органом Духа Светога. Не провејава ли у овој разлици особита намјера Духа Божја односно овог Јеванђеља? Не мали оно каквог особитог назначења? Не откривали собом што ново у плану домостроитељства Божјега? Не представљављали с нових страна премудрост свеблагот Промисла? Ето питања, која се лако могу представити пажљивом читаоцу.

Али истраживач свештених поменика хришћ. религије има осим тога још много важнију побуду да се занима тумачењем овог предмета. Има људи, који су, услед разлике, која је примјећена у четвртог Јеванђељу, дошли на мисао да подвргну сумњи подличност његову. „Овде није онај Христос, — говоре они. — Кога су нам описали прве Јеванђелисте; овде томе Он не учи, тако се не изражава: у његовим ријечима влада тама (и хладноћа¹).

Не мислимо опровргавати ове клевете: — но да задовољимо колико-толико љубопитљивости хришћанима, који се поучава у дјелима свеблагот Промисла, и по могућности, да покажемо ону слику гледишта на Јеванђеље, при којој би се све, или барем најважније сумње, које су изникле односно њега разријешиле, саме по себи, и сваки читалац јасно видео би, да један само *Јован* могао написати ово Јеванђеље, и *Јован* могао написати на име *таково* Јеванђеље — а то је намјера, ради које предузимамо да протумачимо *суштину и узроке различитог карактера у Јовановом Јеванђељу*.

¹) Такве лисли су у оснви списа Док. Бретшнајдера: *Probilia de Evangelii et Epistolarum Joannis Apostoli indole et origiue.*

Но нека не буде увреде осјећају побожног хришћанина пред свештеним поменицима ријечи Божје, што својим размиславањем ми побожне изводимо Божанствени предмет у област, која подлежи човјечијим истраживањима. Ово је неизбежни удес разума и оних, који мисле да могу постигнути оно, што је Божанствено не другчије но у земним сликама, под видом човјечјега, и изрицати о њему свој суд само под утицајем својих руководних начелâ. Природно је, да ћемо умалити високи предмет у његовом описивању; но ако ће и у овом виду носити на себи дивне знаке производа истинито Божанственога; тим јаче може да се утврди вјера, тим ће више имати права осјећај да буде побожан пред ријечју Божијом. У опште, основ — у неким одношајима (не говорим у свима) еудити у списима Божанственим по тим начелима, по којим разум суди о производима човјечијим — садржи се у том, што, изрекавши ријечи своје човјеку, Бог Дух Свети некако управљао се с његовим разумним подробностима, са околностима мјеста и времена, које у сваком случају подлежи истраживањима разума. Оци цркве, не држећи за неумесно тумачити побуде, какве су руководиле свештене псеце у раду им и давати одговоре о слици израза Божанствених књига, као свагда аналогној с природним својствима њихових писаца, у нашем дјелу предходе нам својим примјером.

Дакле, из даљине, у какву нас ставља дивљење узвишеношћу Јеванђеља, нацртаног љубазним учеником Христовим, приближујемо се с побожношћу ка светилишту, које скрива од нас лако достижне тајне његове.

Јеванђеље Јованово разликује се од осталих прво, *садржином*, друго, својим

изразом, или, говорећи језиком школе, *материјом* и *формом*.

Део I.

Јеванђеље Јованово разликује се од осталих садржином.

У производима ума човјечијега избор предмета, који улазе у састав њихов, свагда зависи од цијељи, ради које се назначује сви производи. Аналогно с овим, и *садржина* Јованова Јеванђеља, без сваке сумње, мора се подударати са *цијељи*, ради које је оно назначено; и разликује се од садржине осталих Јеванђеља тим, на име, што има особиту цијељ.

А каква је ова особита цијељ и на какав начин садржина Јованова Јеванђеља има особити карактер?

А. *Каква је особита цијељ Јованова Јеванђеља.*

Цијељ Јованова Јеванђеља, о којој тако много дисонирају писци, најјасније ће се нама открити, ако, на основу историјских доказа, одредимо, какве су *околности* расположиле и навеле апостола да напише Јеванђеље.

Од таквих околности историја нам представља двије.

1). Прва је од њих: прегледање Јеванђеља од Матеја, Марка и Луке.

Кад су она била предложена Јовану, он је дужан био видјети, да вијести о том, шта је чинио и чему је учио Исус Христос, не могу се окренути само у усменом предању; и ето већ показала се потреба завршити их у писмене поменике. Из броја дванаест Апостолâ при крају првога вијека није остало говово никога, осим Јогана: међу тим царство Божије расло је, жеђа слушања небесне благе вијести множила се. Многи почеше описивати велике догађаје јављања и живота Исусе-Христовог: но ови *многи* унесоше доста лажних прича у своје поменике.

Да би предали чисту истину савременом и будућим поколењима *неколицина* примише на себе рад тачнога *истраживања* свега, што су предали први очевидци и најближи служитељи Слова¹⁾. Мотриоцу тајанâ будућих догађаја видљиве цркве до краја њеног земног битисања, при прегледу овог неоцењеног рада, не могаше, а да му се не представи праведно питање потомства: зашто су о тако изванредним догађајима муком прешли очевидци? „Ако је ова неколицина“, могаше мислити Јован, „писала истину: то је сад моја дужност, бар *потврдиши* ову истину²⁾“.

Списи три јеванђелиста представљаху слику земног живота Богочовека. Она је садржавала дивне црте, особито Његовог спољашњег живота. Пророк и чудотворац беше нацртан на њој у потпуној свјетлости. Али неки зраци Божанства, дјелимце ухваћени њиховом кичицом, стављени бјеху као да су у сјену. Људи, свагда кратковиди у стварима Божанственима, могаху се зауставити на љепоти цвијетовâ, на дивним цртама, и не постигнути духа, који *одушевљава* ову Божанствену, у оста-

¹⁾ Види: Лук. гл. I., ст. 1 и след.

²⁾ Да је Јован, при писању свога Јеванђеља, имао у виду међу осталима такову цијељ, то свједоче докази:

а) *Јевсевија*. Ист. Цркв. књ. III, 24. Ησθη δὲ Μάρκου κύ Λουκά τῶν κατ'αὐτοὺς Ευαγγελίων τὴν ἔκδοσιν πεπονημένων. Ἰωάννης φασὶ τὸν πάντα χρόνον ἀγράφῳ κελρημένον κηρύγματι, τέλος καὶ ἐπὶ τὴν γραφὴν ἔχδεν τοιαύδε χάριν αὐτίας. Τὸν προαναγραφέντων τριῶν εἰ πάρας ἦδη καὶ εἰ αὐτὸν δαδεδομένῳ, ἀποδέξασθαι μὲν φασὶν ἀληθεῖαν αὐτοῖς ἐπιμαρτυρήσαντα.

б) *Јеронима*. De viris illustr. c. g. Etiam causam hujus Scripturae (говорио јеванђељу Јована (ferunt quod cum legisset Matthaеi, Marci et Lucae volumina, probaverit quidem textum historiae, et vera eos dixisse firmaverit sed unius tantum anni, in quo et passus est, post carcerem Joanis historiam texuisse, etc. Да су и остали Јеванђелисти описали историју првих двеју година службе И. Христове, то показује свака хронологија: и по тому у овом казивању је вјероватним то једно, да је Јован потврдио истину првих Јеванђеља.

лом спољашњу, лепоту. Јован је видео ово, и, као свједок *унутарњег* живота Исуса Христа, где се Божанство Његово очима проникнуте љубави ученика јављало често без покроба, Јован (велим) није могао не желити да *попуни са ове стране слику живота Богочовека*¹⁾.

2). Друга је околност: молба најближих другова Јованових и по том свију епископа̂ малоазиских.

Аналогно унутарњој жељи Јована да попуни божанственим цртама слику живота Богочовека, најближи другови овог Апослола молили су га, да им он, по казивању једног из учитеља̂ цркве²⁾, напише оно, што особито држи нужним за поуку, а што ипак остали (Јеванђелисти) пропу-

¹⁾ Ову цијељ приписују Јовану:

а) *Климент Александријски*: *Apud Eusev. Hist. Eccl. Lib. VI., c. 14.* Τὸν μέντοι Ἰωάννην ἐσχάτον συγίσοντα, ὅτι τὰ σωματικὰ ἐν τοῖς εὐαγγελίοις δεδήλωται. πρῶτα πάντα ὑπὸ τῶν γνωρίμων, Πνεύματι θεοφορηθέντα, πνευματικῶς ποιῆσαι εὐάγγελιον.

б) *Епифаније*: (*Adv. Haer. L. I. § 19*). Ἰωάννης δὲ ἐπι πρότερον, ὕστερος ἐλθὼν ἐπασφαλίζετα τὴν πρὸς τῆς ἐνοσχίου παρουσίας πραγματείαν. Πνευματικὰ γὰρ ἦν τὰ πλεῖστα ὑπ' αὐτοῦ λεγόμενα, τῶν σαρκικῶν ἤδη ἐπασφαλισθέντων. Διὸ πνευματικῶς τὴν ὑφήλιον ποιεῖται τῆς ἀνωθεν ἀπὸ Πατρὸς ἀρχαίου θεωρεῖται ἡμῶν ἐχθροσύνης, κατὰ εὐδοκίαν Πατρὸς ἐν τῇ ἀγία Παρθένῳ, ἐμμητρα παρθενικῇ οἰκονομηθείσης. Καὶ οἱλοιποὶ δὲ τὰ ἴσα ταῦτος συμπύκνωσιν εἰποντες, ὃν ἦν χρεια, ἐπεμελήσαντο. Ὁ δὲ Ἰωάννης καὶ τὴν προθέσιν, ἵνα ἀπο τεσσάρων εὐαγγελιστῶν τὴν πᾶσαν κατὰ τὴν σάρκα, καὶ κατὰ τὴν θεότητα ἀκρίβειαν κατασχωμεν. Види § 6.

в) *Теодор Москујетски* (*Catena Graeca in Joannem*: Ὁ δὲ (Јован) ἐπίγεσε μετ' ἐπιφληθίας τοὺς γεγραφότας (т. ј. првих јеванђелиста), ἐπίγεσε δὲ βραχέα менаυτοῖς παραλελειθῆναι καὶ τῶν μάλιστα ἀναγκαίων λειθῆναι θαυμάτον τὰ διδασκαλικά ἀπάρτα μικροῦ. Ἔτα καὶ θεῖν ἔφασκε τοὺς περὶ τῆς ἐν σαρκὶ παρουσίας τοῦ Χριστοῦ διαγεγομένους, μηδὲ νοῦς, περὶ τῆς θεότητος λόγους παραλιπεῖν, ὥστε μὴ τοῦ χρόνου προβαίνοντος ταῦτοις ἐρεθισθέρας τοῖς λόγοις τοῦ ἀνθρώπου τοῦτο μόνον αὐτὸν νομίζεин, ὅπερ ἐφαίνεται. Ἐπὶ ταῦτοις, παράλησις, τῶν ἀδελφῶν ἐγένετο, ταῦτα ἃ μάλιστα ἀναγκαῖα μερ κρίνει πρὸς διδασκαλίαν παραλελειμμένα δὲ ὄρα τοῖς λοιποῖς, γράψαι μετὰ σπουδῆς, ὃ δὲ καὶ πεποίηκε.

²⁾ Теодора Москујетског. В. у наведеним ријечима горе.

стипе. Јован је појмио сву важност ове молбе, и, у дјелу, религије стално руковођен Духом Божјим, није се могао ријешити на тако велико предузеће, не имајући на то знак промисла. И промисао не почаси дати Своје свједочанство за знак тога, да ће Му извршење овог предузећа бити угодно. Свједочанство ово открило се јасно у једном најзнаменитијем случају, који ради цијељи наше дужан је да буде разгледан много опширније.

Познато је, да је већи дио књижевника и фарисеја, не убједивши се учењем Исуса Христа, не бојећи се обличења и претње, нити задивљено чудесима Његовим, за цијело вријеме земног Његовог живота гајили против Њега непомирљиву злобу. И тада, како је глас о васкресењу Спаситеља пронео се у Јерусалиму, он је потресао умове, но не срца окорелих Јудејаца. Могуће ли је признати Месијом распетог Исуса! Он је тако мало одговорио нашим очекивањима. Он као да је сакрио у гроб са собом миле маште наше. Робу Тесара — Њему *није било жао* гледати са народ Свој, угњетан јармом завојевача! Ово ли је Месија, каквога очекивамо ми? Тај Жуђени, на ком почивају наде наше, подићи ће победоносну руку своју на све назбожце и учиниће Израџа владајућим народом на земљи! Тим начином, обмануто самољубље вођа јудејског народа изрече пресуду Исусу Христу и Његовој религији. Њихова завист према Њему била је тако велика да су они на брзо по васкресењу Његовом на све стране послали своје апостоле предупредити расијане Јудејце од *безбожне* као што говораху, *јереси хришћана*, који се појавише³⁾ Безбожност хришћан-

³⁾ Јустин in dial. cum Tryphone говори: ἐκλεκτοὺς ἀπὸ Ἰερουσαλήμ ἐκλεξάμενοι τότε (после смрти И. Хр.) ἐξεπέμψατε εἰς πᾶσαν τὴν, λόγους, ταῦτα, ἀπὸς καθ' ἡμῶν οἱ οὐνοῦντες ἡμᾶς πάντες λέγουσι.

ства од прилике доказивали су овако: „Хришћани вјерују, да је од њих поштовани Исус — Бог, да је био прије вијекова, и најпосле постао је човјеком. Но Исус се родио као што се рађају и остали људи. А пошто од човјека не може родити се не човјек, још мање може Бог примити на себе плот човјечију, и у опште је тешко доказати, да осим Творца, свијета може бити други Бог, рођен од Дјеве: то хришћани, одајући Божанску част слуги Божијем, вријеђајући тим Бога“¹⁾. Очевидно је, да нису при састављању оваког закључка узимали у обзир знамења пророчких на Божанствено достојанство Месије²⁾ но они и нису хтјели узимати их, пошто је у основу њихових закључака било показало предубеђење: „понижени Исус, који се јавио без земне величине, не приличи бити Месијом“. Ка овом јудејском лажном мудровању многи се мијешали посебне заблуде, од којих најобичнија је била та, да нас не вара у Исуса Назореја, него чување Мојсијевог закона оправдава пред Богом. Заблуде ове биле су с успјехом распрострањене сред хриш-

1) Мисли ове можно је наћи у разговору Јустина мученика са Трифоном Јудејцем и у књизи Оригена против Целза, на име где последњи убјеђују Јудејца, којег одвраћа од Хришћанства.

Исписаћемо нешто из ових списа:

Трифон Јудејац говори: Τὸ λέγειν σέ πρὸς παρχεν Θεόν ὄντα, πρὸ αἰώνων τοῦτον, τὸν Χριστόν, εἶτα καὶ γεγενῆσθαι ἄνθρωπον γερόμενον υπομεῖναι, καὶ ὅτι οὐδε ἄνθρωπος ἔξ ἀνθρώπου, οὐ μόνον παρὰ δοξον δοκεῖ μαί εἶραι ἀλλὰ καὶ μύρον. И на другом мјесту: πιστορ καὶ ἀδύρατον σχεδὸν πράγμα (тврдити), ὅτι Θεός ὑπέμεινε γεννηθῆναι καὶ ἄνθρωπος λένεσθαι. Упор. 1. Јов. 2, 22, 4, 3).

Целз одговара: „Εἰ μὲν δὴ μηδένα ἔλλον ἔδραπευον οὗτι (хришћани) πλὴν ἓνα Θεόν, ἦσαν τίς αὐτοῖς ἴσως πρὸς τοὺς ἄλλους (незнабожцима) ἀντιπρὸς λόγος. νυνὶ δὲ τον ἑναγγος φανέντα (разумјева Исуса Христа) ὑπερ θρησκένουσι καὶ ὄμως οὐδέν πληζαυτοῦ δераπευθῆσεται. (Adv. Cels. Lib. VIII, § 12).

2) Знамења ова налазе се у Псал. 2, 7, 44, 7, 8, 109, 1. код Исаије 7, 14, 9, 6, Мих. 5, 2, Матах. 3, 1—3.

ћанâ у умовима којих, мијешајући се с тим уважањем, какво су до тада гајили према Исусу Христу, добијаху особити вид: на име, заведени, ма да се нису саглашавали, да Исус Христос није био Месијом, ипак су уступили, да Он није Бог или није Син Божији у најстрожијем смислу ове ријечи. Тако се образоваше јереси Керинта, Евиона и друге. Рана ових заблуда брзо се излијевала у младој цркви Христовој: но докле су још међу живима били апостоли, они су се опирали њој свом силом. Најпосле, ове духовне звијезде крајем првога вијека скоро све утајише се. Остаде један Јован, али и он већ беше на западу својих дана. Тада ревностни пастири и учитељи цркве, побуђени с једне стране блиском смрћу Апостола, с друге — распрострањеном заблудом, из цијеле мале Азије сабраше се код Јована, молећи га да ил нацрта свједочанство о Божанству Спасиошеља против јеретика³⁾. А о том га молише преко посланства и многе друге цркве⁴⁾ Апостол у овом случају није могао

3) Ово се потврђује на казивању:

а). Викторина Патавијског писца III. вијека (Commentar in Apocalypsin, p. 418) Cum esset Valentinus et Cerinthus et Ebion et coeteri scholae Satanae diffusi per orbem, convenerunt ad Joannem de finitimis provinciis omnes, et compulerunt ut ipse testimonium conscriberet

б). Јеронима (De viris illustr. c. 9). — (Joannes) novissimus omnium scripsit Evangelium, rogatus ab Asial Episcopis odversus Cerinthum, aliosque haereticos et maxime tunc Ebionitarum dogma consurgens qui assdrunt Cristum ante Mariam non fuisse. Unde et compulsus est divinam Ejus natiuitatem edicere.

в). Непознатог писца преговор на Јована код Августина: Inter Evangeliorum Sriptores Joannes a tempore Dominicae ascensionis per annos LXV verbum Dei absque adminiculo scribendi usque ad ultima Domitiani praedicavit tempora. Sed occiso Zomitiano, cum permittente Nerva de exilio redisset Ephesum, compulsus ab Episcopis Asiae, de coaeterna Patri Divinitate crrispsis adversus haereticos.

4) Hieron. Prooem., in Mathaeum: Joannes cum esset in Asia, et jam tum haereticorum senina

не видети, да најглавнији предмет вјере хришћанске — оваплоћење Бога Слова — као да се нерадо прима од људџи јер је непостижим за њихов ум. У усменом предању, помоћу кога се поглавито распростирала до тада ова тајна, она се могла мало по мало изврнути и са временом сасвим изгубити се. Додуше већ су учинени на њој неки знаци у првим јеванђељима: но они још нису тако резолутни, да их сваки без муке може потпуно открити, и тумачити како треба. И ево свједок је овоме очевидно искуство — ширење јеретика, који одрицаху Божанство Исус-Христово. Дакле, за цркву је нужно да представи овај догмат у свој својој јасности, и особито за времена сљедећа, дужно је сачувати га у поменицама писменим. На тај начин, у уму великога Апостола није могла не поникнути мисао о састављању правила иснито исповиједања хришћанске вјере, које би служило као тврди основ цркви свуда и свагда. Мисао ову Јован је зацртао и имао у виду при писању свога Јеванђеља. О овом нам је оставио јасни доказ Иринеј, ученик св. Поликарпа најближег друга, и свакако учесник намјера и савјета Јованових¹⁾.

Дакле, не искључујући више означене појединости, главна цијељ при писању од Јована Јеванђеља бјеше:

pullularent, Cerinthi, Ebionis et caeterorum qui negant. Christum in carne venisse coactum est ab omnibus pene tunc Asiae Episcopis et multarum Ecclesiarum legationibus, de divinitate Salvatoris altius scribere.

1) Ево ријечи Иринеја: Hanc fidem (nimirum, unicum verumque Deum annunciari a prophetis et Apostolis) annunciavit Joannes Domini discipulus, volens per Evangelium annunciationem auferre eum, qui a Cerintho insensatus erat hominibus, errorem et multo prius ab his, qui dicuntur Nicolaitae qui sunt vulsio ejus, quae falso cognominatur scientia — et regulam veritatis constituere in Ecclesia — sic inchoavit in ea quae est secundum Evangelium doctrina: In principio erat Verbum etc — Vid. adv. Haer. Lib. III. c. II.

Узевши у обзир све речено од три јеванђелиста, одредиши *правило вјере за цркву васеленску* т. ј. за сва времена и за сва мјеста њеног земног битисања.

Задовољивши овој цијељи, Св. Апостол је, као што је добро примјетио један од тумача Св. Писма показао своју „бригу ка откривењу тајана хришћанства, и ка предложеном ових хришћанима, као довољну пићу до свршетка свијета“²⁾,

Сад позабавимо се тумачењем тога, *Б. На какав је начин, сходно показане главне цијељи Јованова Јеванђеља, садржина овог Јеванђеља добила особити карактер.*

1.) Јован је хтио нацртати *правило вјере.*

Правило или нарочити углед вјере дужан је садржати у себи *учење о најважнијим* истинама хришћанске религије. Учење ово могло је бити или изложено у *чланцима*, као што се оно излаже у символу вјере, или престављено у *догађајима* тако, да би био изображен сам Исус Христос, својим учењем и дјелима уређујући спасење рода човјечјега. Имајући, међу осталим, у виду *потврдити* истину *причања* о Христу првих трију јеванђелиста, и *доунишати* их неким цртама по праву најближег очевидца, Јован је дужан био особито представити учење о најважнијим истинама религије у догађајима, или изобразити га у *причи*. Но појмљиво је, да је Св. Писац, потчињавајући историју цијељи догматичкој, дужан био у *правило* исповиједања унијети *причања* толико, колико захтијеваше пуноћа и јасност учења о најважнијим истинама хришћанства; исто тако из самог *причања* дужан је био изводити *последнице* за своју цијељ, или откривати значење јеванђелске историје. Отуда морадоше произићи *двје*

2) Амвросије митр. Новгород. књ. Кратк. Руб. бок. књ. учинио Кн. В. и Н. З. ч. II, Стр. 34.

посебне различите црте Јованова јеванђеља — *избор* и *намјера*. Што се тиче у особитости до избора истина, које мораше ући у опште-народно правило хришћанског учења, то је он био одређен неопходношћу наставу дати хришћанима у оним поглавитим истинама, без којих није могуће вјечно спасење, и ове истине открити на име с тих страна, које су подвргнуте лажним тумачењима. Отуда правило вјере по неопходности у неком одношају дужно бјеше да буде апологијом вјере; и Јеванђеље, представљајући таквог рода правило, дужно је носити на себи такођер карактер *апологије*¹⁾.

Јеванђеље Јованово задовољава потпуно свим овим условима и, задовољавајући, носи на себи оштре црте различности од осталих Јеванђеља. И на име:

Прва три Јеванђеља састављају управо *поменик* догађаја царста Христова на земљи; пошљедње више *руководство* за поуку Хришћана у истинама спасења²⁾. Услед овога:

Прва три Јеванђеља представљају собом историју живота Исуса Христа, писану, ако је можно тако изразити се, ради саме историје, т. ј. с намјером — сачувати у успомени потомства све, што су писци њихови видјели или слушали најзнатнијега из живота Спаситеља. Јован даје примјетити, да пише историју са особитом цијељи, која се не ограничава просто предањем намћења потомства најзнатнијих догађаја: он уноси у своје Је-

1) Слично томе, као и символ вјере носи на себи карактер апологије, будући наперен готово сваком ријечи својом против које заблуде.

2) Т. ј. разлика међу првим Јеванђељима и јеванђељем Јована представља се тако, као што се налази разлика међу Св. Историјом и хришћанском догматиком. Опште је међу њима то, да као што Св. Историја представља догмате вјере у догађајима, тако обратно хришћанска догматика догађаје царства Христова садржава у излагањима или чланцима вјере.

ванђеље у толико причање, у колико је нужно за његове цијељи, и прича о овима само догађаје, које иду у корист ка његовој догматичкој цијељи. Отуда је код првих јеванђелиста примјећена простота у скупљању предмета; јеванђелисти излажу, по изгледу све, што знају из живота Исуса Христа, у Јеванђељу Јована види, се избор: излишно за цијељи му изоставља³⁾; што премда је и нужно, али је предано већ од других св. писаца, о том такођер не спомиње⁴⁾.

Читајући прва Јеванђеља! ми се налазимо као да смо сами на тој великој позорници, гдје бива радња чудних догађаја: утисци, какве производи све то, што тамо видимо и слушамо, остављају се на нашу слободну вољу. На драми, коју нам открива Јеванђеље Јована, ми нисмо сами, при самом уводу нас сретат руководитељ, и одређује слику гледања на оне предмете, који се од нас среташу; он нам даје кључ за разумјевање тих дубоких тајана, које нас морају у дивљење ставити и не оставља нас свагде, гдје је само можно предпоставити са стране мотрилаца недостатак дотичне или пажљивости или оптроумља. Тим начином Јован додаје сам често примједбе, особито ако је што нејасно, и с правом очивидца, предупређује неке сумње⁵⁾: напротив друге јеванђелисте старају се просто испричати ријечи и дјела Исуса Христа; у њиховим Јеванђељима готово сасвим не среташ сопствених примједба и суђења, осим тога само, што они упућују читаоце к пророштвима Старог Завјета.

3) На пр. родословље И. Христа. историју Његове младости, молитву Гетсиманску.

4) На пр. о бесјеменом зачећу И. Христа, о Његовом преображењу, о вазнесењу на небо.

5) На пр. 1, 16—18, 2, 9, 17, 21, 22, 22, 3, 16—21, 24, 35, 36, 4, 45, 6, 71, 7, 39, 12, 32—34, 18, 15, 21, 18 след. 22, 23.

Најпосле, пошто четврто Јеванђеље, по намери Јована, дужно беше опровргнути клевете Јудејаца на хришћанску религију: то Јеванђелиста често изнаша на видело њихову упорност и непажњу према учењу Исуса Христа; на многим мјестима представља нам Спаситеља како брани своје учење против њихових предрасуда и како обличава њихову неверност. То само на неки начин даје четвртом Јеванђељу вид апологије хришћанског учења; међу тим дакле прва три, такви карактер немају.

2) Јован је имао у виду нацртати правило *вере*.

Услед овога његово Јеванђеље добило је осовити *догматички* вид. Оно је нарочито испуњено истина спекулативних, поука наравствених у њему се срета мало пошто Јован, као што се види оставивши себи да нацрта правило хришћанске делатности, у првој својој посланици¹⁾: као да се старао изоставити их из свога Јеванђеља. Напротив сво хришћанско догматичко богословље може да буде извађено из његовог Јеванђеља и неке догме у њему самом и имају свој основ²⁾.

Главна основна истина, вјере, коју Јован нарочито стара се открити, и према којој се превијају све остале, јесте та, да је *Исус Христос Син Божиј* у најстрожијем смислу ове ријечи³⁾. Имајући за

¹⁾ Да прва саборна посланица Јована управо није посланица, назначена ради којих појединих лица и цркава, него је нарочито правило дјелатности хришћанске, састављена, слично Јеванђељу за руководство ради вселенске цркве, о овом можно је са вјероватношћу замључити из тога, што она нема натписа. који је својствен посланицама, и какав није заборављао употребљавати и Јован Види: 2. Јов. 1, 1—3. 3. Јов. 1. 1. 2. Апокал. I. 4—6.

²⁾ Таква је на пр. догма о происхођењу Духа Светога од Оца.

³⁾ Види: Јов. 20, 21.

цијељ представити у најјаснијој свијетлости ову истину. Јован у самом почетку свога Јеванђеља изнаша на видик Божанску природу Исуса Христа и Његову стварајућу моћ, која се простире на свијет физички где се она открила створењем битнога, и на свијет наравствени, гдје се јавила у реституцији палог рода човјечијега. Не заустављајући се на историји створења свијета, пошто је она с могућим подробностима већ описана Мојсијем. Јеванђелиста излаже даље у догађајима слику реституције палог човјечанства, ограничавајући се у осталом и овдје временом земне службе Исуса Христа. На тај начин представља учење и дјела Спаситеља. Но, не пуштајући из вида поменуте цијељи, из учења Његовог најрадије бира оне бесједе, у којима се са особитом јасношћу открива Божанствени разум Исуса Христа или у којима Спаситељ јавно поучава о Божанствености свога лица⁴⁾. Од дјела Јован особито показује на она, у којима се јавља свемогућство Спаситеља у вишем степену⁵⁾. Ријечју казати, Јеванђеље Јована, изражава ли Исуса Христа у својству Учитеља или Чудотворца, свагда га изражава, ако *единороднагъ отъ Отца?*

У првим Јеванђељима је Он представљен у потпуном смислу *Учителем народним*. Све, што обично окружава живот човјечији саставља предмет, не страни Његових поука. Истина, као Оснивач нове религије, и код првих Јеванђелиста, Исус Христос у сваком случају управо има у виду Своју религију: по он више открива њене *одношаје*, него *биће*. На име, Он по-

⁴⁾ В. Јов. 3, 11—13, 4, 17—19, 6. 62, 8, 12, 19, 23, 38, 54, 58. и на многим другим мјестима.

⁵⁾ Није ли по томе међу осталим пребутао и о исцјеливањима, које је учинио и Христос над беснима? В. Мат. 12, 27; Лук. 9, 49,

казује њене одношаје ка древној јудејској религији, свезу са садашњим догађајима, утисај на живот домаћи и општи: у опште дух Његових поука, које су сачуване од првих Јеванђелиста, управо је можно назвати наравствено-практичким. У њима нам Исус Христос даје такве поуке, којима би се могао управљати сваки у свом посебном и општем животу. Тамо он окреће поглед на стање народа Јудејског, несретно и у грађанском и у наравственом одношају. Он види пред Собом људе изнурене и расијане, слично овцама, које су лишене пастира; с чувством милостиве љубави ставља на видјело Својим ученицима нужде пониженога Израиља, и нешто показује, а нешто им даје средства задовољити његовим потребама. Он цајени народне обичаје, и приговара онима, који имају моћ закона наредбама; говори о дужностима државним, тумачи прави смисао наравствених закона Мојсијевих, и опширно говори о дјелима богоугодним. Саме Јудејске учитеље изобличава не толико за њихово невјерије у Божанствено његово посланство, колико за пороке, управо за лицемјерије и слијепу оданост према отачким предањима. У четвртом Јеванђељу Исус Христос представља се Словом, казујући вјечне савјете Бога Оца, преставља се *искључиво Божанственим* Учитељем откривене религије. Оставивши ове поуке Спаситеља, у којима се показиваху многоразлични *одношаји*, које су проузрочене Његовом религијом, Јован је изабрао само оне, гдје се откривало *биће* њено, и гдје су особито на најјаснији начин изнесене биле истине, које су постале предметом противусловља код Јудејских лажних учитеља. Пошто биће хришћанске религије саставља вјера у Исуса Христа, као искуштеља: то у Јовановом Јеванђељу Спаситељ најрадије

побуђује о неопходности ове вјере¹⁾. Да може утврдити ову вјеру и одредити предмете, који ју састављају, код Јеванђелиста Јована Исус Христос с једне стране, врло често пођује о Божанственом достојанству Свога лица и дјелима и ријечима напомињући, да је Он више обичних људи²⁾. види даље и зна више, него колико могу видјети и знати најоштроумнији од њих³⁾, да дјела Његова предпостављају у Њему надприродну моћ⁴⁾, да је Он супрот лажног мудровања Јудејаца, битисао прије, но што је дошао на свијет путем земног рођења⁵⁾ да је он сишао с неба и опет одлази на небо⁶⁾, да је Он имао у Бога славу још прије створења свијета, и по свршетку земне службе, опет се одјева у њу⁷⁾, да се он налази у битном јединству с Богом, да је Он Син Божји и једнаке части Своме Оцу⁸⁾; — с друге стране показује своје одношаје према роду човјечијем, откривајући цијељ Свога изванредног посланства, којим бјеше — доставити спасење незнабожцима, супрот мињењу Јудејаца, који су очекивали откривење над њима великог суда Божијег⁹⁾, сјединити под собом у једно друштво и Јудејце и незнабожце¹⁰⁾, замјенити обредни закон Мојсијев¹¹⁾, изобличити човјечију мудрост у незнању путева Божијих и

¹⁾ Гл. 3, 15, 6, 59, 35, 40, 47, 7, 37, 38, 8, 24, 46, 9, 35, 10, 38, 11, 25, 26, 42, 12, 36, 46, 14, 1, 6, 11, 16, 9, 17, 21, 20, 29.

²⁾ Гл. 2, 4, 8, 23, 18, 6.

³⁾ Гл. 1, 49, 48, 4, 16, 18, 6, 64, 70, 7, 8, 11, 4, 14, 13, 10, 21, 26, 27.

⁴⁾ Гл. 5, 21, 36, 10, 25, 38.

⁵⁾ Гл. 8, 58.

⁶⁾ 3, 13, 6, 38, 62, 7, 33, 14, 12, 16, 5, 10, 16, 28, 17, 13.

⁷⁾ 33.) 17, 5, 22.

⁸⁾ 5, 17—27, 8, 29, 54, 10, 29)—28, 14, 15, 23, 16, 15, 17, 1, 10.

⁹⁾ 12, 47.—36.) 10, 16.

¹⁰⁾ 10, 16.

¹¹⁾ 4, 23.

и просвјетити видјелом истине утонуле у тами незнања¹⁾, ослободити све људе од власти гријеха²⁾, смрти³⁾ и ђавола⁴⁾, дати им примјер богоугодног живота⁵⁾, учврстити над њима Своју вјечну власт⁶⁾, и даровати им вјечно блаженство⁷⁾, ријечју обновити или, искупити човјечији род, — откривајући даље и саму слику, којом се свршава ово искупљење састојећи се у смрти⁸⁾, и смрти на крсту⁹⁾, — откривајући благодатне њене посљедице, какве

1) 9, 39.

2) 8, 34 34—36.

3) 8, 51, 11, 25, 26, 6, 39, 40, 5, 21, 24, 26, 28, 29.

4) 12, 81, 16, 11.

5) 14, 6, 15, 12, 13, 14, 15, 34.

6) 10, 28.

7) 10, 28, 17, 2, 5, 24, 3, 15.

8) 2, 19, 6, 51, 10, 15, 17, 12, 24.

9) 3, 14, 12, 32, 8, 28.

су ради вјерних у њој — благодатну сјен од духа Божија¹⁰⁾, и откривење највјерније помоћи противу свакога рода зала и невоља, које у садањем животу грозе човјечанству¹¹⁾ откривајући најпосле средства, којима би се могао сваки приближити, усвојити их и стећи себи сва блага, дата искупљењем, — средства, која се садрже у тајнама покајања¹²⁾ крштења¹³⁾ и сједињења тијела и крви Христове¹⁴⁾. Таковим управо и сличним им предметима одјевене су готово све гоуке и бесједде Исуса Христа код Св. Јована.

(Наставиће се).

10) 16, 7.

11) Гл. 3, 14, 15.

12) Гл. 20, 23.

13) Гл. 3, 3—5.

14) Гл. 6, 53, 27.

ЧЕТИРИ ПУТЕВОЂЕ ДОБРОМ ЖИВОТУ: СТРАХ БОЖИЈИ, МУДРОСТ, ТРЕЗВЕНОСТ И РАД.

Поука газде Онуфрија Грушкевића, унуку свом Николи Григоријеву.

Онуфрије Грушкевић бијаше први газда не само у свом посаду, него у цијелој околини. Обиђи ма на сто врата у наоколо све посади и сва села, па — не ћеш наћи нигде њему равна. Говоре, као да има сто година — једна ако фали од стотине; али то су празни разговори, људи ко људи, говоре свашта и којешта, као што то обично бива свуда међу људима. По протоколу „крещаемихъ“ прошло му је већ 82. године, и у цијелом посаду има само још двоје његових вршњака: Семен Покотило и слепа Марија. Но и ово двоје нису као он. Семен већ четири године не слази с постеље и нема ни једног здравог зуба; Марија већ десет година ништа не види, седи на постељи уз унуче, сва се погурила, и једва се

помоћу штаке дотетура до иконе — рацењећа Спаситељева, која виси на зиду у прочељу више стола, да прошапута молитву Господњу „Отче нашъ...“. А наш Онуфрије шта више није ни сасвим сед, зубе има јаке и здраве, сам води газдинство, зими и љети било лијепо, било ружно вријеме иде у цркву, ма да је она на стрмом брежуљку; одпоји сву службу божију, пармеје и апостом нико не уме тако лијепо, јасно и гласно прочитати, као он.

С тога је у народу свакојаким тумачења и за године његове и за богатство његово, Једни говоре, да је ископао ћуп пун дуката; други, к'о паметнији, говоре, да му је неки Маџар дао некакву чаробну траву и к'о да је посејао и запатио на кованлуку, а људи је не виде, јер се

она показује само оном, који је зна осло-
вити маџарски.

Долазили му свакојаки наши људи да би дознали све потанко; али Онуфрије није био човјек говорњив — брбљав, и догодили се кад-кад, да ко поведе реч о тој трави, он се само насмеје и каже: „немам ја једну траву, мили моји и драги, немам једну, него читаве четири, — једна за стоку, друга за пчеле, трећа за њиву и четврта за дуги живот“.

Онуфрије има већ прапраунука и толико се намножило његово кољено, да, када држе задушнице — двапут у години, јиданпут у јесен, а други пут у зимске месеце, искупи се код њега синова и невјеста и унука са женама толико, да комшије, као на чудо трче да виде. И сви су већ могући прве газде; а дечица њихова, — одмах се види, да су честита рода и кољена, — дечица су им лепа здрава и ваљана, — пољубио би их, милина их је погледати!

За њега се не може ништа ружно рећи: ма да је велики газда, народ га воли и поштује. Човјек је добар, благ и готов је у свако доба сваком добар савет дати, помоћи сирмаху у невољи. Шта више и господа с Чивутита, и ти се обраћаху старом Онуфрију, кад се догоди невоља и каква и тражили су савета, и реч је његова много вредила код њих.

Две године је већ удов, но све још, говоре, плаче за старицом својом, нарочито у храму божијем, кад после паростоса звона зазвоне и певци запоје: „вјчна паматк“. А проживио је са покојницом пуних шездесет година, и за цијело то вријеме нису чули једно од другог ружне или гадне речи, заиста је била у њих једна душа у два тела. У кратко рећи: тако су живели међу собом мирно и при-

мјерно, да, дај Боже, сваком Хришћанину такав брак и такав божији благослов!

Не знам мили читаоци, како ће те ви мислити о травама: да ли је то бајка или не? — но ја ћу вам описати све, што знам и како је то растумачио сам Онуфрије унуку свом Николи, сину синовца свога Семена Григоријева. Никола је ишао већ у Лавову у латинску школу, коју зову друкчије — гимназија, ишао је до шестог разреда, али по смрти свога оца остави науку, дошао кући и одао се земљодјелству. Он је већ толико пута слушао и о ћупу са дукатима и о трави, да га је љубопитство гонило, да о свему том дозна од самога старца. Један пут по свршеној литургији божијој, пратио је Никола дједу кући и остао је код деде на ручку; и ево какав се разговор повео повео међу њима по ручку:

Никола. Драги деда, накаљујем се одавна, да те питам за савет, шта да радим, на коју страну да се окренем; десно или лево: да ли да продужим науку у Лавову, или да останем на темељу очевом, да земљу обрађујем?

Онуфрије. И то је добро, није рђаво но најбоље је то, на што имаш вољу.

Ник. Истину да кажем, имам већу вољу на земљодјелство; ето, Богу хвала, имам чим ћу почети, али кад бих знао то, што ти знаш. О теби, мили мој деда многе говоре људи, само не знам, шта је у том истина.

Онуф. А шта то говоре?

Ник. Па ето, говоре људи, да си ти или можда још покојни отац твој, ископао ћуп пун дуката. А други говоре још о некаквој трави, као да си је запатио на кованлуку, и да ти је од ње таква срећа у газдинству. — шта више, говоре, да ти је од те траве таково добро здравље и снага у старости.

Онуф. О ћупу, синко, не ћу ти говорити, јер и сам не знам ништа, а што се тиче траве, право ћу ти казати, да их имам читаве четири, и о свакој ће бити говора. Нека, кад хоћеш; даћу ти те траве за ново газдинство, ако постојано мислиш остати код куће и одати се на земљодјелство; али ми обећај, да ћеш их посејати и одгајати онако, како ти будем казао.

Ник. Ах, мили мој деда, како да те не послушам!

Онуф. Није то, синко, слушати, што веле, на једно уво, а на друго, што си чуо пустити, него треба слушати и свом душом својом и одлучно се решити: радићу овако, никако друкчије. Ето, сад је друго вријеме настало, други обичаји, други је ред међу људима; па ето, ти си био у Лавову. у већем тако рећи, свету, и видео си тамо више зла, но добра. Ви се тамо у школи учите свему, па заиста је свака наука добра, ипак, — како да ти кажем? — кад што и добра наука сметне човека с ума, и човек што више уман и разуман, начини се од ње безуман. Ја сам већ стар, много сам видео и научно, као што знаш, ја волим сваку науку; али таква наука, која је без вере, није ми по вољи, не допада ми се. Виђао сам те ваше господичиће, који се враћају кућама из Лавова са наука!

Какви су све то научењаци! Како се стиде да учине крсни знамен на свом грешном телу или до метанишу! Како се гласно разговарају у цркви и смеју се! Како паметно и високо говоре о свакој науци, а ниједног псалма не уму прочитати из Псалтира и протумачити са хришћанском уердношћу! Они читају тако, као да хоће да покажу, да су већ сву мудрост поцрпили и да наше свете књиге не вреде ништа!

Ја те питам, Никола: ниси ли такав и ти? Јер, ако су у Лавову ишчупали већ из срца твога веру, те би моје речи биле залудне. Реци ми: молиш ли се ти сваки дан Богу? Реци ми истину!

Никола. Истину говоре уста твоја, мој мили деда: у Лавову ђаци држе за стид молити се Богу. Но ја сам био на стану са једним добрим другом, који никад није заборављао молити се Богу, и ми смо се увијек заједно молили Богу и ишли смо у цркву.

Онуфрије. Тако дакле, дете моје, прво и прво морам ти казати, да прва трава, којом сам задобио и дуги живот и свако добро и част међу људима, зове се *молитва*.

Никола. Молитва?! А друга?

Онуфрије. Чекај, још о првој нисам свршио.

Никола. Ах јест, ја и заборавио! заиста су ми говорили, да ти твоју траву ословњаваљаш мађарским језиком.

Онуфрије. Баш. није мађарски, јер ја сам Рус, као што су ми били деда и прамдеда Руси, — и ја говорим увек само руски. Сада пак чуј, Никола! Још је мој отац имао велико имање и добро, и кад је видео, да му се крај приближује, позвао ме је к себи и рекао је: „Онуфрије, дође време да идем у гроб, и ти ћеш насљедити све, што сам зарадио радом и знојем својим. Но ја имам драгоцену благо, велико имање и хоћу да ти предам то сам из руке у руку. Чувај га и пази да га не изгубиш из куће твоје. Ако би ватра, — не дај боже! — уништила сву кућу твоју, — узми и сачувај пре свега то благо, да оно не пропадне. Нек ти све изгоре и пропадне у ватри, али ако се оно сачува код тебе и ако ти буде близу срца, — наново ћеш стећи свакога

добра и никакав непријатељ неће ти бити опасан“.

Рекавши те речи, подвуче руку под јастук, — ах, као да је то јуче било! — узме ову баш књигу и да ми је. Ја му се машим руке, облио сам је сузама, — праведна је и света била то рука: она ме је подигла, увела међу људе, она ме је упућивала на свако добро дело! — и рекох му: Драги и мили оче! Реч је твоја света, и књигу ову чува ћу као светињу. Ма ми све пропало, — књигу ћу ову предати деци својој на самртном часу!

Никола. То је Псалтир!

Онуфрије. Да, Псалтир! Пре, ето, држало се за част, када је ко знао Псалтир, а сада се већ смијете псалтирцима. Не говорим ли истину?

Никола. Истина је, мили деда! Но ја ћу те слушати, и срце ми пламти, јер видим, да од срца говориш.

Онуфрије. Тако и треба, слушај. Ја сам ти већ казао, да је прва трава — молитва, а сада додајем: и *слово Божије*. Ја никад нисам с ума сметнуо молитве, никад не пропустих Божије службе, ни једанпут се неомрсах у пост: ја сам љубио и љубим Матер нашу — Св. Цркву, ја поштујем свештенство — оце наше духовне, који за цео свет хришћански приносе жртву безкрвну и просвјећују нас свјетлошћу вере и науке. И истину ти кажем: ја сам се чудно, како ми се све миљило, све ми ишло од руке, како сам увек здрав и весео. Устанем рано јутром, умјем се, закључам собу, да не би когод дошао и сметао ми и молим се Богу: молитва ми није на терет и досаду, ја се молим искрено, из свег срца; а и шта може бити слађе него узнети се душом к Богу, заједно с чистим душама, које Богу безпрестанка служе? Молим се, а у срцу ми таква радост, таква срећа,

да је изказати не могу, Истину ти кажем: тешко ми је престати од молитве. А људи сматрају молитву за неку теобу, за казну! О, како су јадни, како не знају, шта је слађе за човека од свега на свету!

Никола. Људи не верују, да се молитвом може што добити. Они се и моле, но код њих није молитва из срца, није права, искрена и они кажу: „молио се не молио, све једно!“

Онуфрије. Кад се ја молим Оцу Небесном, ја не мислим: каква ће бити од тога корист? Отац Небесни створио ме је, не ради тих земаљских, празних и тако рећи ништавих и пролазних ствари, што су на овом свету. Ја се предајем, покоравам Његове руке све, што ми Он даје. Ја се молим свом душом својом, и тада, нек пропадне сво стечено добро моје, ја, чини ми се, не би се могао отргнути од молитве. А и шта је у самој ствари добро наше, богатство наше? Прах и трулеж — ништа више! Но мораш знати, да богомољцу и поштеном човјеку Бог помаже у свему, и све, ма да му се какова несрећа деси, обраћа му се на корист и добро. Помолим се Богу, идем без страха цео дан и никога се не бојим. У души ми је таква утеха, таква радост, да је изказати не могу, а радост душе — то је здравље и дуги живот. За тугу не зна срце моје, јер какво ме зло може постићи под кровом Оца Небеснога, на Кога сам се научио постојано уздати од младости своје? — Дед, Никола, прочитај ми псалом 90-и — Почујмо, шта онде пише Св. Цар Давид.

Никола чита цео псалом 90 — и:
живый въ помощи Божией.

Онуфрије. Разумеш ли, Никола, шта си прочитао?

Никола. Врло мало разумем. Нас у школи нису учили том.

Онуфрије. Ту и лежи то, да су рђаве ваше школе! Уче вас у њима свакојаким наукама, свакој мудрости нехришћанској, а хришћанској мудрости — једва нешто мало.

Никола. Тако је! Сада по школама код нас већ се ништа у не брину о том, што је црквено и наше руско¹⁾.

Онуфрије. Пошло је на свету све суноврат! На руској земљи, и руски да се не учи! Но неће тако остати, смилова ће се ипак ма када Господ на наш православни народ, — учиће се свакој мудрости, која није узета под кирију, да се учи туђим језиком, но својим рођеним — руским, и тада ће се светлост учења раширити у нашем народу! — Но ја се удалих од наше ствари. Чуј, синко! Мој је обичај свако вече читати тај 90-ти псалом и с тим ријечима обилазити свако вече добро своје. Људи не једанпут, видевши ме тако, да идем, мислили су свашта, а по том и приповедали о мени разне бесмислице. Ја нисам никаквом чаролијом, него тим ријечима божијим оградио своје имање, труде руку својих. Ето, ти ћеш наскоро почети газдовати. Савјетујем ти, ради тако, као што ја увијек радим: свако вече, пре, него што ћеш ићи да спаваш, помолити се Богу код куће заједно са женом и свима домаћима пред светим иконама, изиђи још једном у авлију и обиђи сво добро твоје и обилазећи говори из свега срца ове ријечи: Живѣи въ помощи Божіаго, въ кровѣ Бога небесаго водворитса. Речетъ Господен: заступникъ мой еси и приѣжице мое, Бог мой и спасаю на него.

То ево, шта значи, синко: ко се на милосрђе и на помоћ божију тврдо узда,

¹⁾ Пољаци, који су владали у галичкој Русији, желећи побољшати тамошњи руски народ, — и сада му сметају и прече, да се уче свом руском језику, а у пређашње вријеме било је сасвим забрањено.

тај ће живити као да је у дому, под заклоном Самога Оца Небеснога. Као дете тежачко нећеш се бојати ништа у дому родитеља свога и живићеш без бриге, тако и човек онај, који се уздањем, поверљиво и смело обрати к Господу Богу и каже: „Ти си бранич мој, Ти си уточиште моје, ти си Бог мој и на тебе се уздам.“ Али, који живи без Бога — грјешник је и безбожник и не може искапати те речи, не сме назвати Бога браничем својим и уточиштем, јер он Бога не љуби, Богу не служи, делима својим, ријечима и мислима одрекао се Бога!

Никола. Ах, мили деда, како је лепа, твоја приповетка! Зацело никад нећу пропустити, а да не прочитам тај псалом свако вече, а сутра ћу писати у нашу руску кжижару у Лавов, да ми пошаљу нови Псалтир.

Онуфрије. Ходи, унуче мило, да те пољубим за то! Бог те благословио!

Никола. слатки мој деда, растумачи ми све речи тога псалма!

Онуфрије. Растумачи ћу ти, слушај даље:

Ако тои љзавитъ та ѡ сѣти ловчи и ѡ словесе мѣтежна.

Као што ловац вреба рибе или птицу, тако и људи на људе бацају замке, да брат брата ухвати или у дјелу каквом или у речи. Но дакле знај, ако будеш живио по божијој ријечи, — не ћеш имати ни с ким суда и не ће те ухватити у замку, ништа ти не ће учинити „љутим помором,“ друкчије рећи, злом намером, оговарањем, буном на тебе, — као што то често бива, да се људи договоре против другог, уплету га у ма какво „дјело“ нађу лажне свједоке и упропасте га. А ако и паднеш невино у ма какво

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

дело, под суд, — Господ ће уредити тако, да ћеш изићи из суда оправдан, и још е већом чашћу.

Никола. Правда је света, мили деда! А зар се теби није никада догодило, да ти се суди,?

Онуфрије. Тешко је, мој синко, проживјети на свијету 82. године, а да не паднеш ма једанпут у мрежу ђаволску, и да не будеш под судом. Два пута сам имао посла са судом: један пут сам се морао заклети и свједочити, када се у нашем посаду, на улици нашла лешина неког човека, и ја сам га први опазио, а други пут, еј тужан, велика се несрећа окомила тада нада — мном! . . . Но међу тим читајмо даље:

Плещма своима ѡскритъ тѣ, ѿ под крилѣ ѡго надѣшишѣ.

Перјем својим покриће те и под крилима његовим бићеш миран, никаквој невољи нећеш бити приступачан и бићеш без опасности. Овим ријечима цар и пророк као да каже: „Као што је пиле под квочком, под телом и крилима материним сигурно, тако ћеш бити сигуран и ти, човече, под окриљем силе и милосрђа божија“.

Ќрѡжѣмъ ѡдетъ тѣ истина ѡгво, не ѡконшишѣ ѡ страха ношнѡго ѡ стрѣлы лѣтѡщиѣ во дни, ѡ вещи во тмѣ прѣходѡщиѣ, ѡ срѡца ѿ вѣса полѡденнѡго.

Истина Његова, правда Његова, која даје свакоме по дјелима његовим, биће за тебе штит, обрана и ограда; ти се не ћеш бојати ни страха ноћних, ни стрела, које лете и убијају по дану, ни беде, која те не може у мраку снаћи и увређати те, нити злих догађаја и несрећа, какове се догађају сред бијелога дана. Ако будеш живио, као што Бог заповиједа,

ако будеш тврдо вјеровао у то, да ће истина и правда Његова бити твојим, штитом и обраном, — не ћеш знати ни за какове опасности, не ћеш се бојати ни људских неприлика, ни чаролија, ни враћбина, ни самога ђавола.

Надетъ ѡ страни твоѣѣ тисѡца, ѿ тма ѡдеснѡго тебе, къ тебѣ же не приближитѣ.

Шта више када ти се догоди да будеш у рату, у битци, у ватри: па даће поред тебе тисућа људи е десне стране и десет тисућа е леве, — ти чеш бити здрав и читав, таче се не ће тебе дотаћи, једне длаке на глави не ће ти фалити.

Никола. Тако исто приповиједа и Проконије, који је био у битци под Солферином: код њих од целе регименте није остало више људи од две десетине.

Онуфрије. Ти се нису много поплашили за то, што су ишли без страха. уздајући се у Бога!

Никола. То је истина. Проконије каже, да су неки за кураж пили ракију, а он се је молио Богу; кад су Французи почели пуцати, он се је прекрестио и одважно је ишао под тапад. Тапад су летела око њега са свију страна, и падала су густо као туча или киша, сво поље бојно је покривено лешинама и рањеницима, а он остаде жив здрав-читав.

Онуфрије. Ќваче ѡчима твоима сме-триши, ѿ коздѡниѣ грѣшниковѣ ѡзриши.

Бићеш сретан и жив и својим ћеш очима виђети — какву ће плату и каккову казну добити грешници: нијанице, лељивци, распуштеници, који са женама својим часно не живе, који дјеци својој дају рђав, нехришћански пример. Много сам видно грјешника, но сви су они погинули, нестали — и трага им нема. А

живјели су, Бога мој, живјели су тако, као да нема ни Бога, ни суда, ни другога вјечног живота на ономе свијету!

Ти си можда сам слушао, какве су биле некада богате куће и зграде на Стјепановој насеобини? У њиховој штали бивало је по 10 коња таквих, каквих не ћеш видјети нигде сада, и по 12 волова, а шта је било крава, шта друге марве и стоке, шта ране сваке врсте, — не можеш ни избројати! Ту су живиле четпр газде — Стјепанови, сва четворица такве газде, да, што год зажелиш, у њих има. А сад је тамо њива, и на мјесту оном, гдје су биле куће, штале, шупе — плуг оре! А све је то учинила, синко *лажна заклетва*. Све је потрвено, нестала је и пропало; — то од вјетра, то од злих људи, то од болести, и сад од толиког рода Стјепанови остало само двоје, — и у моју кућу такође долазе да просе: Нићифор убоги и Блаж разроки. Ето шта значи, „возданије гркшникѡв ѓзриши.“ Дакле, за сваким грехом мора доћи и казна, раније или доцније, ако не на овом, свијету, оно зацјело по смрти, на другом свијету, премда често дође она и овде још у овом животу.

Никола. Да, слушао сам о њима и знам их обоје — и Нићифора и Блажа. Но ја се не опомињем тих богатих муљика на Стјепановој насеобини.

Онуфрије. Како ћеш се опомињати! Ето има 20 и више година, како се покојни Василије Стјепанов криво заклео. — Читајмо даље:

Ако ты, Господи, ѓпованије мое, Къшиного положнаѡ ѓси приближище твое. Не приидетѡ къ тебѡ зло, и рана не приближитсѡ тѡбеси твоємѡ: Ако ангеломѡ своимѡ заповѡстѡ ѡ тебѡ, сохрани ти во всѡхъ пѡстѡхъ твоихъ. На рѡкахъ возмѡтѡ тѡ, да не когда

преткнеши ѡ каменѡ ногѡ твою. На ѓспѡда ѡ васѡлѡска настѡпиши: ѡ попереши лѡ ѡ змѡл.

Ако будеш слушао, Никола, ако се будеш уздао у Бога и чувао закон Његов свети, — никакво те зло не ће задесити; бићеш здрав, не ћеш знати, шта је то болест, јер болести наше, премда не све, но, насигурно можемо рећи, већим дјелом, долазе од неуредности, од халатљивости, од блудности, од греха. Не ћу ти говорити о тој грозној болести, што рови тјело и ломи кости грешника, који су заражени у блуду, — болести тако одвратној, да ми је и споменути мрско! Ако се будеш уздао у Бога, то ћеш чудом изићи здрав-читав из најопаснијих неприлика. Не једанпут ми се догодило, да сам био у таким неприликама, да ме је једино милост божија и свети Анђео-хранитељ сачувао од смрти и велике несреће, — баш тако, као што је овде у псалму казано, да Господ заповиједа Анђелима својима, да те чувају на свима путевима твојима, и они ће те узети на руке, да не заплеш ногом за камен. — Један од оваких догађаја приповиједа ћу ти. Давно је то било, кад је у Вољи умро свештеник, оставивши за собом удовицу-кукавицу са ситном дјечицом. Покојни наш попа, отац Андрија Левицки — Бог му дао у рају насеља! — администрирао је у тој парохији. Оне године, на саму Пасху (Ускрс), што код нас од старина нико не памти, ударила је у једанпут ужасна међава, и то са таким мразом, да је страшно било изићи из куће у авлију или возити сена колима. Одслуживши у својој цркви јутрење покојни поп-Андрија зовне ме и каже: „Ето видиш, Онуфрије, морам да идем у Вољу. Само је рђаво: кобилница ми је суждредна, а пут је завејан, — зло па шта ћу“... Није све ни изговорио покојник., ја сам

већ разумео у чему је ствар и рекох му: „идем одмах Господин, попо, да своје коње запрегнем.“ Њему, покојном нашем поп-Андрији, а и никоме од духовних отаца, нисам одказао ни у чем, што су желели; тако ме је зајетовао да радим покојни мој родитељ, а он је примно то од деде мога. Одмах одем, запрегнем моје вранце, сједосмо нас двоје у санице и кренусмо се, Тек што смо изишли из авлије — невоља, пропаст света! Снег са тучом хоће да ископа очи, сметови навејали као горе.

„Као да смо с пута забасали, рече попа, — не ћемо ли за тренутак чекати освитак?

Не, рекох, да се ухватимо поља, тамо ће лакше бити. Дођосмо у поље, једва се коњи вуку по сметовима, — мрак, мећава! Гледамо, да се избегимо, не можеш ни репа коњског видјети! Мећава засина очи, — чудо! Почесмо већ мрзнути. — Никако друкчије, господин попо, рекох, ми смо забасали и пут изгубили, — гдје је овде Воља, какав је то ето крет, а тамо крета нема?!

Сиђе попа са саница, опипа — крет је! — „Истина је, рече; забасали смо, и гдје смо ми — сам милостиви Бог зна.“

Завејао нас снег сасвим, коњи мокри као окупани, само ресе на гривама звече, — не можеш ни напријед ни натраг! И оvdје покојник рече:

„Да се вратимо кући“!

— А куда кући, одговорим, кад нам је и траг већ завејао снег?

— Но, терај дакле, рече, куда хоћеш, само на једном мјесту не стој, јер тако ћемо смрзнути и ми и коњи.

Ошинем по коњима, опет се возимо. Возим се, возим, мили Боже, а ништа пред собом не видим, осјећам само, да се возим, Уједанпут као да ме сила какова

ухвати за руке... „Заустави коње“ за- куца ми јаче срце. — Шоа, Шоа-а-а! Затегнем узде, коњи стадоше.

Што си стао, Онуфрије, — зашта ме покојни попа.

— И сам не знам, господин попо.

— Терај не стој: мене је већ јако мраз пробио.

И мени се руке укочиле, веће се на очима смрзле, а ипак сам зауставио.

— Но, па кад си већ зауставио, то сићи разгледај пред коњима, нема ли каквога трага, не ћеш ли што примјетити?

Тако сам и учинио; но само што сам један корак напред коракнуо, а ја викнем: помагајте! Ухватио сам се руком за некакав грмић и висио сам на ивици грдне провалије, над безданом. Чујем како се ваљају под-а-мном таласи и шуме, дотичучи се саната, које су пливале. Покојник скочи са соница, ухвати ме за руку и с великом муком извуче ме на баир. У том тренутку по мало је већ свитало, — опазимо место и упропастимо се: један само још корак и — смрт би сигурна била и нама и коњима! Падосмо обоје на кољена, помолисмо се и благодарисмо Господу Богу, што нас је обоје спасао таким чудом од погибељи. Овде смо познали мјесто и отишли смо ипак у Вољу. Путем сам запитао покојника: господин' попо, оче духовниче, рекох, шта је то тако било, да ми је неко викнуо „стој!“ и као да ме је ухватио за руку?

— Зар не знаш? рече, то је Анђеохранитељ.

— А чији, рекох, — ваш или мој?

— То не можемо знати, да ли је твој, или можда твога или мога невинаш цета. Ми смо људи грешни.

Послије овог, Никола, добро сам схватио речи исалма: „Дкво аггеломъ своимъ заповѣсть ѿ тѣбѣ сохрани ти та во всѣхъ“

“СТЕХЪ ТВОИХЪ.” — И даље је речено на лава и на аспиду ста ћеш ногом без вриједа и надјача ћеш лава и змаја. И све је тако, све је истина!

Никола. Заиста, мили дједа, од тебе ћу више дознати, више ћу се научити, него у макаквој школи

Онуфрије. Да завршимо; вријеме је да идеш кући, — наши се већ скупљају да иду у цркву на вечерње и на предку..

Никола. Ја би тебе, мили деда, слушао дан и ноћ!

Онуфрије. Кад хоћеш и слуша ћеш. Дођи к мени сваке недјеље, па и свако вече, што му драго, — ја ћу ти много много приповиједати о свачем, јер сам много видио и много слушао за живота свога. Дед, како је тамо даље казано? Јко на ма џпова њ изваљу њ: покрио њ и акво позна има моје. (Кад ме љуби, избавићу га, заклони ћу га кад је познао име моје). Разумијеш ли то?

Никола. Разумијем.

Онуфрије. Возвоетъ ко мнѣ, њ џслишъ его: съ нимъ ѣсмъ вѣ скорки, измѣ ѣго, њ прославлю ѣго

У нужди, у невољи, у злу — Бог ће бити с тобом и лакше, ће ти бити и не ћеш пасти у очајање, као што пада грешник, кад дође невоља. Бог ће те избавити од сваке опасности и од сваког несретног догађаја, и још ће те прославити. О овом ћу ти приповиједати оно, што сам сам патео; ето и мој живот није био без опасности и без непријатеља.

Никола. И ишчезнули твоји?

Онуфрије. Као што ишчезава дим! Све сам их већ саранио.

Ево како је то било. Код нас овдје на посаду, при самом уласку, на оном мјесту, гдје је камени дом црвеног Чивутина Хаскела, био је стари, дрвени дом

и живио је у њему врло окретни Чива Мендел, који се свакога посла лаћао. Наши људи уобичајеше ићи к њему на стакленце двије ракије; био сам и ја премда и не често, двапут, трипут у години, у друштву са пријатељима. Чивутин је продавао цедуље лутријске од владе. Тако једанпут пописмо по стакленце ракије, ја и пријатељи моји и, обузе ме жеља да и ја опробам срећу. Извадим новце и рекох Менделу: дај ми цедуље! Отвори, он фиоку и извади три нумере! запиши! Мендел је записао нумере, а ја и не видех какве су; узех признаницу, завих је у артију и турим у џеп. Идуће суботе било је у Лавову вучење, и моје нумере изиђоше. А био је код нас на посаду љута пијаница — Бартушкевић су га звали, — отпуштени полицајски чиновник, отпуштен из службе због пијанства, тумарајући по чивуцким домовима, пишући сељацима тужбе и правећи им молбе — животарио је. У то вријеме кад су нумере дошле из Лавова, он је баш био код Мендела. Чивутин узео књижицу с нумерама, поче је биљежити у њој извучене нумере. Бартушкевић такође наслоњено се на астал и гледао је у књигу — да није ко из посада добио, рачунајући да ће добити на наштак од сретнога.

У један пут Бартушкевић викне радосно, променути гласом: „три извучене! све три нумере изишле!“

Чивутин пак сав побледео и уздрхтао се.

— Дивно извлачење — 400 дуката! Чивутин ухватио Бартушкевића за рамена: ћути, стани!

— А које сецовао, чије су нумере — знаш ли Менделе? Онуфрија Грушкевића — ја знам ја сам био онда, кад је он сецовао. Прва је ставка Деребецкога, друга је Микитовића — обоица су дали

по пола рубље... А за тим дошао Онуфрије Грушкевић и дао је читаву рубљу. Зар није тако?

— Тако је, истина је, рече чивутин, по ћути, не брбљај!...

— Зашто, ради чега да ћутим? Ја одмах идем да му јавим; Он је човјек добар, неће жалити за такав глас 10 рубаља, — шта ја говорим 10? више ће дати и алдумаш ће бити.

— Ја ћу, — рече чивутин дати дати сто, — треба само Бартушкевићу, имати памети...

— Шта какве памети?

Чивутин се обазрео: „Ето, рече, овде нема никога, — ни жене, ни дјеце никога!“

— Но, па шта је онда?

— Па ето шта... Осим нас двојице нико не зна шта је сецовао Онуфрије Грушевић и да је у њега признаица.

— Па?

— На... па то вије велика општрумност признаицу ту од њега извући, а на њено мјесто другу подметнути.

— Па, није баш ни мала, одговори Бартушкевић, — Онуфрије ето никад више од једног стакленцета не пије.

— Па, то му се може дати јача ракија, жешћа... и чивутин је гледао нетрепимице Бартушкевића. Разумијеш ли?

— А! па дабоме, рече Бартушкевић... разумјем? То значи, ракија јача, жешћа, с бијелим прашком, — није ли тако?

— Па... рече чива, може се и тако!...

— А полиција, истражни судија, па доктор, посљедице, комисија, откри ће... хе, хе—е—е...

— Еј! викнуо је чивутин. Ти говориш, Бартушкевићу, тако, као да нијеси био полицајски чиновник и не знаш да извршујеш таква дјела! Ти ето знаш, шта кажу доктори, ако се с њим

у почетку добро поразговорим... кажу: „капља напрасна болест.“ Судија наш Подгурски такође нам неће бранити и пријечити, када добије свој дио, што му припада и све ће бити у реду...

— Па добро... Па, Менделе, тако ће и бити, нег је на твоју... А колико мени?

— Сто рубаља.

— Мало је.

Но, колико, дакле?

— Сто дуката.

Чивутин је хтио нешто одговорити, но предомислио се; они се руковаше, и тада испише по стакленце ракије као алдумаш за моју погибао. А ја нисам ни мислио о лутрији, заборавио сам. Само пред зору тога дана сивам широку и дубоку јаму; хоћу да је прескочим, скочим и из другој страни јаме паднем на један крет, — а крет тај умељан у блато. Тада се пробудим, обипам око себе: слава Ти, Господи, — ја сам на својој постељи, то је само сан.

Нисам се могао ни обући, ни Богу помолити, дође ми — ко? Чивутин Мендел!

— Господар Грушковевић, ево дођох к вама с великом молбом. Дала ми се добра прилика — еј, како добра! Јевтино се продаје кућа; морам да дам одмах капару, а новаца баш сад немам. Новци су ми сви у трговини, и још, фала Богу рећи, код људи на интересу. Молим вас, узајмите ми 200 рубаља на признаицу; добар ћу интерес дати — 6 на стотину! (У пређашња времена није био такав интерес као сада; 6 проценат на сто рачунало се тада као кашарски интерес).

Новци ми лежали забадава, помислим, зашто да му не дам? Нека их чува чивутин! Отворим одмах сандук, извадим завежљај сребрних новаца, избројим равно 200 рубаља, завежем у мараму и положим на астал.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

— Но, нек вам Бог да здравља, рече Мендел, што ме помогосте у нужди. Ајдете сад к мени, ја ћу вам написати признаницу (вексли тада још није било).

— Напиши овдје, ја ћу послати, да се купи штемпл — одговорим.

— Како ћу ја овдје писати! А гдје ће бити алдумаш?

— Кад је за тим стало, то ће се наћи и код мене.

— Но не тако као код мене! Ја ето знам, да ви радо пијете стакленце ракије, а ја је имам старе, добре, што је само господа узимају од мене.

— Како ћемо, рекох, тако рано пити?

А зашто не? Имам лијепе рибе, знате, напки онако, по јеврејски зготовљена. За таком рибом да ће се пити.

(Наставиће се).

НАВИКА НА МИЛОСТИЊУ И НЕГОВАЊЕ ЧУВСТВА МИЛОСРЂА.

Написао: Петар Иванчевић, јерономах.

„Благо онима, који су срца милостива, јер ће бити помиловани.“

— Мат. 5., 7. —

Човјек је најодабранији, најплеменитији, најљепши и најразумнији створ Божији.

По образу и подобију Своме створио је драги Бог човјека. И све бутумиле, што на овом бијелом свијету имамо, дао нам је драги Бог.

Но, осим сваког створења, Бог је човјека одликовао: бесмртном душом, чистим и здравим разумом и слободном вољом.

Наука нам каже, а и управо се може рећи: „Е је душа Божија искра, или жижка, која се враћа Господу Богу, чим наше тијело угине.“

Разум је дар Божији, а моћ, способност душе наше. Разум нам каже, шта све да радимо; разумом разликујемо добро од зла. Брате! благо си сваком оном човјеку и Србину Ришчанину, који свој разум слуша¹⁾ и покорава му се. Док гођ инсан слуша свој разум, и ради оно, што му разум налаже, е бораци, мили мој Ришћанине и Србине, тај за сигурно не ће зло проћи!

Човјек сад ради један посао, домало почне радити други посао, а мало кашње трећи и т. д. та способност или моћ душе наше, зове се воља, и том способношћу ми можемо радити т. ј. започети радити сад ово сад оно.

Е тако је то Србине мој, драги Бог све мудро и лијепо удесио! . . .

И ко му брате да од свега срца не запоји? . . . „Јако возвеличашасја дјела Твоја Господи, свја премудростију сотвориш јеси!

Слава тебје показавше му нам свјет!“ . . .

Запитајмо се, да ли баш сваки од нас слуша свој разум?

Кратак је брате Србине, и мили мој Ришћанине одговор: „Не слуша, не слуша!“

Нама наш разум каже, а и закон Божји налаже, као и наша света мати црква, да љубимо наше ближње, као и сами себе.

Но, ми то многи и многи не чинимо?!? . . .
Него брате мој, душа нам је слагати на нашег ближњег, опањкавати га и оклеветати, што је баш смртни гријех!

Е, јест да! Ми многи не хајемо на то?! . . .

Ма да знамо — рецимо многи, како је оно наш Спаситељ Исус Христос казао, кад га је један научењак запитао: „Учитељу, која је заповијед највећа у закону?“ На што му је Исус одговорио: „Љуби Господа Бога твога свијем срцем твојим, свом душом твојом, а и свом мишљу твојом“. Ова је прва и највећа заповијед Божја, а друга је као и прва; „Љуби ближњег твога као и самога себе!“¹⁾

Дакле знамо, да треба и ваља нам наше ближње љубити; ма ми то опет не чинимо, и кад већ обикнемо не љубити наше ближње, чини нам се, е то збиља и не мора бити! . . .

Други пак научио се је своје ближње љубити, и увијек их љуби, чини им вазда љубав,

¹⁾ Мат. глава XXII, стих 35—46. Зач. 92.—

и сваким даном што већма љуби и поштује своје ближње!

Ма брате мој, и јуначки сине, шта ће то рећи? да Павао љуби своје ближње а Петар баш неће никако, те никако? —

— То ништа није друго, већ гола навика, па навика!

Бранко, уз сваку стопу вели: душе ми, Бога ми, сунца ми; а Душан не би то рекао, пошто је жив!

И то је брате навика.

Како се оно каже: не кува питу, ко масла има, већ ко се научио“.

Дакле, ко се је навикао.

У српском народу има пословица: „Што дикла навикла“, или „навика је једна мука, а одвика сто мука“.

— Наука о души, или страним изразом „Психологија“, у неколико разликује навикну од склоности, јер склоност је рецимо оно, на што човјек вољу има. На примјер Мирко има вољу да чува благо, он дакле наклоњен је за пастира; Жарку опет душа је правити — што — какав алат и у опће мајсторисати, он дакле има склоност за каква мајстора.

Но, навика постане само дугим и непрекидним вјежбањем. Навика прелази мало по мало и на потомство, башко и склоност.

— Србине, навикнимо се на све оно, што је добро, Богу угодно, лијепо, племенито, пристojно и што Бог, Божији и земаљски закон љуби. И то тако радимо, да та навика пријеђе у склоност, те да прелази с кољена на кољено!

Свети Глигорije рекао је: „Обичај и навика имају велику силу, са којом привлаче душу човјечију себи“.

— Навикнимо се дакле Србадијо на милостињу, јер милостиња је мост, преко кога се у царство небесно долази!

Од човјека се ништа отети не може, само кад он хоће.

Дакле стоји до његове воље; ну, кад је тако, а оно навикнимо се на милостињу, јер од свијех хришћанских врлина, Богу је најмилија милостиња.

Спаситељ свијета Исус Христос рекао је:

„Праведник сваки дан поклања, даје у зајам, па је за то и на потомству његову благослов.“

— Е, је тако — јасно нам показује живот Божји угодника. Многи су од њих баш кроз милостињу постали чувени, и света мати црква признала их је, као Божје угоднике, а људске добротворе.

П.

И мислим, Србине мој да не ће згорег бити, ако овдје споменем ког Божјег угодника, и о истима коју прозборим?

Но, ја ћу ти Србадијо навести само њих тројицу — светитеља и Божји угодника, који су се особито одликовали у дијелењу милостиње и помагању биједним и невољним.

Па почујде драгане мој!

Свети отац Никола, св. Јован милостиви. Филарет милостиви (1 децембра сваке године), Но, мого би ти брате Србине још многе споменути их, ја наводим само њих тројицу, као најмилостивије.

*

Баш некако у оно вријеме, кад је бјеснио мучитељ Хришћанства — римски ћесар Валеријан (253—260), родно се у малој Азији светитељ Христов Никола, архиепископ Мир-ликијски. Оцу му бијаше име Теофан, а матери Нона. Дуго нијесу имали порода од срца, те би врло често слали тоне молитве Господу Богу, е би их благословио, и подарио им пород од срца. Преблагити Творац свијета — драги Бог даде им сина јединца, коме надјену име Никола; име Никола значи побједа над простотом, глупошћу, злоћом и над невјерством.

Родитељи св. Николе још из малена васпитали су своје јединче тако, да је као дијете својим вршњацима био идеал (узор). Он бијаше: мирољубив, задовољан, милостива срца и у опће свега би се Никола чувао, што је само знао да је драгом Богу неповољно. У науци особито је напредовао, те кад је свети отац Николаја нарастао и науке изучио, то се он рукоположи за свештеника; рукоположио га је његов стриц архиепископ града Мира у Лицији, и тада је изрекао ове ријечи: „С Николом засијаће светој цркви ново свјетило; благо стаду, коме га Бог за пастира одреди!“

Свети Никола послје смрти свог стрица постао је архиепископ, а у то исто вријеме умрли су му родитељи, које је св. Никола лијепо сахрањено, а велико имање њихово раздијелио убогим.

Године 325. за вријеме цара Костантина великог, појавио се је неки вајни научењак по имену Арија, који стане учити (био је учитељ у Александријској великој школи) да Исус Христос није прави Бог, него да је од Бога саздано највише и најсавршеније биће или створење Божје.

И бор-ме вајни или управо рећи несретни научењак стане мало — по мало придобијати пристања; но то су већином били нестални људи, које човјек — што по има ријеч: није могао ухватити ни за реп, ни за главу.

За утврдити православну вјеру и установе свете матере цркве састане се први васељенски сабор у Никеји. Тај први васељенски сабор побије и уништи лажну науку Аријеву, и ту је између њих 318 свети отаца био и свети отац Николаја.

Свети Нилола преминуо је као архијепископ Мир-ликијски у врло дубокој старости. Педесет и осам година био је све свештеником, т. ј. он је толико свештенодјејствовао.

Пред саму смрт своју, видио је анђеле Божје, који су с неба сишли да спроведу његову племениту и добродјетелну душу у блажене обитељи рајеке; пошљедна молитва св. Пиколе била је псалом тридесети: „На тја Господи уповах да непостижусја во вјек“.

Дакле блажено успјенје св. Николе догодило се је 7. децембра у петак 345. год. послје Христа.

Млога су и млога дјела милости тјелесна и духовна св. оца Николе; но, ја ћу овдје споменути само оно, што наш српски врли књижевник госп. Н. Ђ. Вукићевић у својој књизи „Огледало хришћанске добродјетели“ наводи а по њему написах и ово неколико редака о светом Николи.

*

Један пут бијаше у Ликији малој Азији велика глад тако, да сиромаси људи нијесу имали шта јести, и дјечица су с родитељима својим долазила к свештатељу, да им у нужди помогне. У то исто доба био је у Италији трговац, и имао је пуну лађу жита. Св. Никола јави се обноћ у сну томе трговцу, дадне му три златника (дуката) капаре, и уговори с њим, да жито у град Мир донесе и тамо за паре прода. Трговац чим се пробуди, одмах се крене с лађом на море и доплови под град Мир, гдје

ово чудо приповиједи и сво жито брзо распрода. Грађани, од глади избављени, благодариваху заједно са саојом дјечицом прво драгом Богу, а онда свом добром архипастору, који их је од очевидне пропасти спасао.

Неки поштен и богат човјек у својој дубокој старости пострада и осиромаша тако, да није имао шта јести, а ништа ни обући. Имао је три шћери, но и оне немогоше посла наћи, те тако морадоше заједно с оцем патити се и штоно ријеч: кумити кугу да их удави. У љутој и жестокој невољи, већ мишљаху: е их је преблаг и Бог заборавио!

Свештатељ Христов Никола био је тада свештеник, он чује за ту биједну и пострадавшу породицу, и науми им помоћи. Но, да то нико не зна, па биле ни они сами, којима је помоћи хтио. Знао је св. Никола добро ријечи Господа нашег Исуса Христа: „Кад дајеш милостињу, да незна љевица што даје десница“.

Св. Никола лијепо причека ноћи, па онда узме кесу с новцима, те полагао оде кући оног биједног човјека, па кроз пенџер убади паре, и брже — боље поврати се својој кући, да га нико не опази.

Св. Никола још два пута је тако томе старцу бацао новац кроз пенџер. Но трећи пут спазио је старац свог добротвора, св. оца Николају, те тада пане на кољена пред св. Николом и назове га својим избавитељем, као што у истину и јест, јер да не би св. Николе, цијела би му чељад скапала од глади и голотиње.

*

— Свети Јован Милостиви рођен је на острву Кипру у граду Анатунту године 558. Родитељи су му били веома побожни и ваљани па у тим врлинама одњеговали су и свог сина Јована.

Јован кад је као зрео и савршен човјек оженио се, живио је увијек по Божијим заповијестима, а особиту радост и весеље овај Божији угодник налазио је у чињењу добрих и богоугодних дјела. Он је сваког невољника утјешно, је ли се само њему се за помоћ обратио.

Кад су му друг и дјеца отишли Богу на истину, он се са свијем посвети госпеду Богу и ступи у монашески чин, те постане свештеником, а кашње постао је — у 50 тој години свог живота највеће лице свештеничко патријарх Александријски.

WWW.UNILIB.RS
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Као патријарх он је непрестано чинио дјеламилости тјелесне, код њега је бивало сиромаша на обједу по 7.500 душа. Он би више пута рекао: „Све што ја имам, није моје, него је Божје, све то дао је мени благи Бог у зајам, и за то сам дужан Богу враћати чинећи милостиње мојој браћи, а дјечи Божијој, која од оца небеснога нијесу толико добра наслиједила, колико сам ја примио!“ ...

Св. Јован био је као убоден, ако није имао прилике да сваки дан бар једном сиромашу рукопомоћ пружи! ...

— Један пут цео Божји дан ни један сиромаш не јави му се ради милостиње. Св. Јован врло ожалости, се, па уздахне — рекавши: „Данас није Јован никакву награду добио и борме није кадар за своје гријехе никакву жртву Господу Богу принијети!“ ...

Због великих и богоугодних дјела св. Јована — назвала га је наша св. мати црква милостивим, а спомен му чини сваке године 12. децембра; а преминуо је 620. године у мјесту свог рођења¹⁾.

*
— Прије хиљаду и неколико година живио је у Амнији селу „Нофлагонском“, Филарет Милостиви, родом бијаше Галаћанин, син врло племенитих и побожних родитеља, Ђорђија и Ане.

Филарет се је, кад је велики био врло богато оженио, и све му је у први мах за руком ишло; борме Србине као кад коме Бог дадне! ...

Милостиви Филарет кад виђе себе у великом добру и изобиљу, а погледа око себе сиротињу. Ражали му се, уздахне и рече: „Боже! Боже! мој!“ куд гођ погледам — по кући и по пољу, све ми је пуно и препуно, а све ми је напунио преблаги творац својим благословом! ...

— Ана, за што ми је мој преблаги Створитељ овлико имање поклатио? ...

— Е, борме сигурно не, еда у њ гледам, и угађам мојим тјелесним жељама? ...

— Зар не би било боље и по моју душу корисније, да ја све ово моје имање раздам сиротињи — од сваке руке, којих се неће на страшном суду стидити Господ, него ће их називати браћом својом, а нама богаташица рећу ће:

„Што сте гођ учинили коме од ове мале браће моје, мени сте учинили?“ ...

А, шта ће ми помоћи оволико моје имање на страшном суду, ако сам немилостив и тврд? ...

¹⁾ Види: Н. Ђ. Вукићевић — „Огледало хришћанске доародјетељи“ стр. 39—46.—

— На страшном суду нема милости, за оне, који су на овом свијету немилостиви били?! ...

Овако је Милостиви Филарет у себи бесједио и пред својом чељади; па панувши му на ум ријечи пророка Давида: „Био сам млад и остарио сам, а нијесам видио праведника остављена, ни сјемена његова, да проси хљеба!“ ...

Постане Филарет врло милостив, и његова милостиња тецијаше, башко каква благодатна ријека.

*

Пословица вели: „Иде вријеме, носи бреме“, „човјек снује, а Бог поткива“. Нијемац вели: „Der Mensch denkt, Gott lenkt!“

... — И брате Србине мој:

„Ништ на земљи постојаног!

„Данас силан, сјутра сузањ,

„Данас весео, сјутра тужан,

„Данас богат, сјутра дужан,

„Данас славан, сјутра ништ!“²⁾

— Па и милостиви Филарет поклекне у имању. Но, за то опет није изгубио наде у Господа Бога; у највећој својој незгоди тјешпио је своју чељад са ријечима: „Е, наш преблаги Творац — драги Бог, свог неоставља!“

... Он се је тврдо уздао у небеског Оца ...

— Ах, Србине брате и ерски сине! Благо си свакој оној души, која се у Господа Бога узда, и у његову правду! ...

И Господ Бог не заборави милостивог Филарета, ма да је био Филарет у велико сиромаштво спао. Промишљу Божјом он постане пријатељ грчког цара Константина, који узме његову унуку себи за домаћицу, и од тада Филарет живљаше у Цариграду, јер цар му је поклатио дворе и силно благо. Но, Филарет још увјек и у царским дворима био је милостив.

Једном он свој цариградској сиротињи дао ручак, а при ручку сам је послуживао сиротињу

Овај Божји угодник умро је у једном цариградском манастиру; а при смрти својој, отпојао је из Псалтира. „Милост и суд отпојаћу Теби Господи!“

Сва га је сиротиња у Цариграду и околини ужасно жалила, а било је толико при погребу, да му се прићи није могло³⁾.

²⁾ Види: Ј. С. Поповић — „Даворје“ издање „Српске Књиж. Задруге Биоград 1893. год. стр. 16.

³⁾ Види „Из живота светих угодника Божјих“, свеске II. у Новом Саду 1885. год. стр. 138—164.

Ш.

— Дакле видиш, Србине брате, и мој мио брале Хришћанине, еда нико није зло прошао, које милостива срца био, и које милостињу дијелио. Могао би ти, мили српски роде, безбројно примјера навести, како је сваки милостив човјек добро прошао!...

— Та мили мој Србине — Хришћанине, ја ти одмах но челу овијех мојих редака рекох ријечи еванђелиста Матеја: „Благо онима, који су срца милостива, јер ће бити помиловани“; а а опет нас свето писмо учи: „Е, ће прије ђускија кроз иглене ушице проћи, него што ће тврдица у царство небесно“...

... — За то побожни Хришћане и јуначки Србине брате, *навикнимо се на милостињу и негујмо чувство милосрђа у наше миле узданице — бива српске младежи!*...

Какву важност, силу и моћ милостиња има, види се и отуда, што је наш премилостиви преблаг и најправеднији Створитељ — драги Бог свог анђела послао стотинару Корнелију, да му јави: „Еда његове молитве и милостиње стоје пред Господот Богом“¹⁾.

Моћ и важност милостиње надмашује драги мој, Срб-Хришћанине, важност сваке жртве²⁾.

У св. Писму стоји: „Идите и научите се, шта значи милости хоћу, а не жртве“³⁾.

Драги Бог хоће и заповиједа нам, да све хришћанске врлине гајимо, негујемо и испуњавамо, а милостиња му је најмилија. И у опће Хришћанине и Србине драги, „доброчинство и давање незаборављајте, јер се таковијем жртвама најбоље угађа Господу Богу“⁴⁾

— Но, не заборавимо, е није доста само за спасење душе наше, рећи: „Ма чујеш ме момче и Божији инсане, ја сам подјелио милостињу сиромасу!“... А амо не чиниш и не испуњаш, друге врлине!...

Најглавније хришћанске врлине јесу: *Вјера, Љубав и Нада*, а из овијех врлина рађају се друге врлине — као: мудрост, милосрђе или милост, умјереност трпеливост, смијерност, чи-

¹⁾ Види: „Дјела апостолека“ 10, 4.

²⁾ Види: „Тумач св. јеванђеља“ Архимандрита Фирмилијана, узоритог духовног пица; издање прво Биоград 1885. године.

³⁾ Мат. гл. 9. стих 14.

⁴⁾ Јев. гл. XIII. стр. 7—16. зач. 334.

стота душевна, благост и ревност у сваком до бром и богоугодном дјелу⁵⁾.

Као што рекох, требамо и друге хришћанске врлине неговати и испуњавати, *али тек милостињу понијвише требамо да дјелимо*. А који од вас браћо Срби и Српкиње милост чини, нека чини с добром вољом и од свега срца⁶⁾.

— У осталом Србине мој лако ми је за онога, који има милостиво срце, те у кога су одњегована чувства милосрђа, тај ће драговићу мој засигурно испуњавати и друге хришћанске врлине, и благо си га онда његовој души, а борме Србине мој душа нам је најпреча, јер сваки дио нашег тијела угинуће, а душа никада, те никада!...

У св. Писму стоји: „Ко сиромасу покљаня, тај Господу Богу позајима, и Господ ће му за сиромасу вратити“⁷⁾ —

... Драги нам Бог каже:

„Кад предате сиромас дође, онда знај, да ја пред тобом стојим; кад сиромас иште милостињу, онда знај да ја од тебе тражим милостињу; и ако сиромасу пружиш комадић хљеба, или хаљинку, или новац — знај да си то мени дао, и што гођ сиромасу учиниш знај, еда си то мени учинио. Заиста вам кажем, кад учините једном од ове моје најмање браће, мени сте учинили“⁸⁾.

... — *Навикнимо се дакле благочестиви Срби-Хришћани на милостињу!*...

Имајмо на уму благочестиви Хришћани и мили српски роде, други долазак Христов на земљу; том приликом т. ј. кад буде страшни суд, изнијеће се сва дјела, добра и рђава. Праведни судија наш Спаситељ Исусе Христос избројиће сва дјела милости и дјела немилосрђа, па по томе онако пресудити, како који буде заслужио.

Свето нас Писмо учи о другом доласку Христову овако:

„Исусе Христос ће ејести на престо славе своје и скупиће се пред њега сви људи, а он ће их подјелити — башко што чобан рузлучи овце од коза. Праведнике ће Господ Исусе Христос поставити с десне стране, а грешнике с лијеве стране од себе.

⁵⁾ Види: „Правосл. катизис“ од епископа Платона Нови Сад 1887. год. стр. 57.

⁶⁾ Рим. гл. XII., ст. 9—15. зачало 110.

⁷⁾ Пр. Солом. 19, 17.

⁸⁾ Мат. гл. 2b. ст. 40.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

... И онда ће Христос рећи праведницима:
„Ходите благословени Оца мога наслиједите царство, које је вама приправљено од створења свијета!“

Ја сам гладан био, и далисте ми јести; жедан сам био, и напојилисте ме; го сам био, одјелисте ме; болестан сам био, и походите ме и подворили; у тавници сам био, и дошлисте к мени!...

На све ово праведни одговориће:

„Госпoде! кад смо те видели гладна, и нахранили, или жедна на напојили, кад смо ли те видели страна, па те примили, или гола, па заодјели? А кад смо те видјели болна, или у тавници, па те походили?“

На све ово Господ ће одговорити:

„Запета вам кажем: што сте гођ учинили овој мојој малој браћи, па макар и једном од ове моје мале браће, то сте и мени учинили!“

— Грјешницима овако рећи ће;

... „Идите од мене проклету у огањ вјечни, што је приуговорљен ђаволу и његовијем слиједбеницима!“

— ... Ја сам гладан био и нијесте ме нахранили; жедан сам био, и нијесте ме напојили; стран сам био, у дом ме ваш нијесте примили; го сам био, и нијесте ме заодјели; болан сам био, а и у тавници сам био, и нијесте ме походили!

— Грешници ће пренемажући се одговорити:

„Госпoде! кад смо те видјели гладна или жедна, па те нијесмо нахранили и напојили; или кад те виђесмо гола, болесна или у тавници, те те не послужисмо?“

— Христос ће им одговорити:

„Запета вам кажем, што нијесте учинили од ове моје мале браће, то нијесте ни мени учинили!“¹⁾

— Драгосни Србине и љубезни мој Хришћанине, и у нашем драгом и витешком српском народу има више народни пјесаме; које пртају како грјешници муче се у огњу вјечном — паклу!

— Па евоти између осталих једно цвијетка — пјесме из твоје башче, мили српски роде:

„Свети Петар паклу врата сиђе,
Па у паклу грјешнике гледаше,
Ђе се муче мука пакленијех;
Када душе Петра угледаше,

Са дну пакла Петру заплакаше:

„Свети Петре, пружи нам руку,
„Изведи нас паклу на вратима,
„Прекрети нас од раја кључима,
„Не би ли нам мало лакше било!“
Грјешницима свети Петар каже:
„Ви нијесте кључева достојни:
„Ви гладног нијесте нахранили
„А жеднога нијесте напојили.
„Гола, боса нијесте обукли,
„Од грјеха се нијесте кајали,
Те у паклу муку заслужили!“

*

Помислимо дакле на јаук и вапај грјешника на оном свијету а радост и весеље праведника; па, Србине мој, навикнимо се на милостињу и негујмо чувство милосрђа, јер као што сиоменух већ на једном мјесту, милостиња је мост преко кога се иде у царство небеско...

— Наш Спаситељ Исус Христос вели:

„Будите милосрдни, јакoже и Отец ваш милосерд јест“²⁾.

... Милосрђе побуђује човјека на све хришћанске врлине, и у опће на све оно, што је: племенито, добро, лијепо и поштено; милосрђе одвраћава од највећег зла на свијету, а то највеће зло на свијету јест *грјех*.

— Е, па драгане мој и побожни Срб-Хришћанине, будимо милосрдни, навикнимо се на дјелење милостиње!

— Знај брате Србине и српски сине, еда је драги Бог јемац — ђефил за сваког сиромаша, коме ми милостињу подјелимо, па та милостиња била тјелесна, или духовна!...

— Да, а шта ће то рећи: милост духовна и тјелесна? Или боље да речем, шта су то дјела милости тјелесне? а шта дјела милости духовне?..

— Настава у православној вјери, која се даје српско-православној младежи, као упутство к богоугодном животу и вјечном снасењу; и та се настава зове „Катихизис“ — усмено поучавање. Па како нам та настава — „Катихизис“ разлаже, имаде добрих и богоугодних дјела од двије руке, наиме: дјела милости тјелесне, и дјела милости душевне.

— Дјела миласти тјелесне јесу: гладног нахранити, жедна напојити, гола и боса заодјети, путника и странца у свој дом увести, болеснике нагледати, сужње у тавници посјетит — обићи

¹⁾ Мат. гл. XXV. стих 91—47. зачало 106.

²⁾ Лук. 6. 36.

их; дјела милости душевне ове су: ко гријешу, поправљати га ко шта не зна, научити га, ко сумња и очајава насјетовати га и добар му савјет дати, за спасење сваког нашег ближњег Богу се молити, које у жалости тјешити га' свако зло и увреду трпљиво сносити, а не враћати зло за зло¹⁾...

¹⁾ Види: Н. Ђ. Вукчевић — „Кратки катихизис“ Панчево 1879. год.

— *Навикнимо се благочестиви Хришћани и мила Србадијо, на милостињу душевну и тјелесну; милосрђе је браћо плод дарова Духа светог!..*

— Чинимо сви у нашем кругу и околини — по могућности милостињу, помажимо сваког, ко од нас помоћи тражи, па била душевна или тјелесна помоћ!

— Све Србадијо драга, што ко иште, у име Божје, севал је подјелити, и за душу веома је полезно т. ј. добро!...

(Наставиће се).

ПОСТАНАК И ОСВЕЋЕЊЕ ЦРКВЕ (КАПЕЛЕ) У ХРГАМА — ВАСОВИНАМА.

Ова црквица је подигнута 1879. године на гробљу у Васовинама (опћ. Хрге) коју је први засновао пок. Недо Божић—Ристанић из истог села, у име тога, што му је јединац умро, те је био намјерио на његовом гробу направити као капелицу; од чега га је одвратио његов братић Никола, пошто су и у њега два одрасла сина у исто вријеме умрла (од оспца, које су онда страшно морице); те су оба, т. ј. Никола и Недо започели, те им је пошље и њихова родбина помагала — те направили поред гробља на Николиној њиви, од дрвета у облику цркве — капелу — у дубини од 10¹/₂ мет., широка код пјевница 6 мет. (јер је на крет направљена) а иначе 4 мет.; висина је 3¹/₂ метра.

Иста је служила досада као капела на гробљу, те се у њој, кад ко умре опјело држало, и кад се чине молитве на гробљу, ту чиниле се.

Али како у Храшкој парохији досада не бијаше цркве, него је народ већином ишао цркви у Воухој; неки опет, којим је ближе у Озрен а неки у Пурачић, то по жељи народа иста капела се мало се поправи и што је потребније за цркву набави се. Због чега свештеник ове парохије (Ристо Стакић) приликом освештања Озренске цркве (иконостаса) умолио је Његово Високопреосв. госп. Митрополита, те је исти изволио подјелити освећени антимиње, а такође благослов и допуштење, да се на св. Арханђела 94. може освећени антимиње положити и прва божеств. литургија служити; што је тај дан и учињено.

Како је тај дан врло студено и рђаво вријеме било, народа није много дошло, и то већином касно.

Јутрењу је око 8 сати, вршио преч. г. надзиратељ Јелић, те је ускора по јутрењи започето и освећење по „Дополнителном Требнику“, које је вршио г. надзиратељ са овлашћеним свештеником Стакићем; потом је слѣдовала и божеств. литургија, коју су такођер оба поменути свештеника служила.

По свршетку св. литургије г. надзиратељ је лијепом бесједом поучио народ о његовим дужностима према св. матери цркви и њеним уставима, нарочито поучивши народ, да одседа, пошто имају прилике, што чешће долазе слушати св. службу и црквене проповиједи.

По излеску из цркве, био је код цркве приређен заједнички ручак коме су присутни били свештеници, овдашњи учитељ Г. Димовић, жандарски вахмајстор г. Гутеша са госпојом (који је доста настојавао, да се ова црквица освети, а такођер овом приликом је и лијеп прилог цркви учинио) Никола Ристанић, основатељ цркве, који сада станује у Пурачићу, те још неколико виђенијех сељана. Али како је тај дан, врло студен вјетар духао, није се могло дуго теферичити, него се разиђе по кућама, да се у топлој соби намири, што се на пољу није могло.

Према мањини народа, ипак је прилога за цркву лијепо било и то 71 фор. 7 новч.

Поука:

Побожни хришћани!

Од данас по одобрењу високе земаљске Владе и благослову Његовога високопреосвештства нашега господина Митрополита, постаје ова зграда, црква парохије Хрга — ваша по Богу мати црква.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Па како љубите своју матер по рођењу, тако љубите и своју духовну матер цркву; она вас прелорађа и вјечном животу спрема.

Парохија без цркве је сирота као нејака дјеца без матере; она нас кријени, снажи и уздиже, али тјеши, блажи и спасава. Неизбројена добра која рођена мати својој дједи желити може, још већа нам добра пружа наша духовна мати црква: упућује нас на пут истине и правде; учи нас право Бога вјеровати; Бога и ближњег свoga љубити као сам себе; и надати се у своме богоугодном дјелању на неисцрпиву помоћ божију,

те као богоугодни људи удостојити се свога отца небеског.

Овим вам напомињем: вјечна је корист од цркве. те сваки човјек који често долази у цркву, њезино учење слуша, по њему се влада и живи, биће сретан у своме раду и спасен и овога и онога свијета.

У то име будите прави синови ваше духовне матере цркве, те Богом благословени данашњом молитвом.

М. Ј.

НА БОГОЈАВЉЕЊЕ.

Благочестиви хришћани!

У тридесетој години дође Исус Христос из Назарета Галилејског, на ријеку Јордан, да се крети од Пророка, претече и крститеља Јована. Јован се опирао Христу, како он није достојан, да крети њега, а Христос, пошто му све каже и како је дужан. да се од Јована крети, тада га Јован поче крштавати,

Кад је Исус излазио из воде. отворе се над њим небеса, Дух свети сиђе на њега, у виду голуба, а загрми с неба глас Бога Оца: „То је син мој премил, који је по мојој вољи!“

Исус се кретио, а тим је оставио примјер свима људима, да су се дужни крстити у води једанпут у животу, у име Оца, Сина и св. Духа; ако су ради, да буду прави синови живог Бога, који жели, да се сви људи спасу и уђу у царство небесно.

Јавио се Бог, у три лица; јавила се благодат Божија, која је спасла цијели род људски.

Благодат Божија помаже нама, да познамо и извршимо Божију вољу, да тежимо за добром и да чинимо, оно — што је добро.

Ава Доротије каже:

„Без Божије помоћи, нико не може постати добродешан, ни учинити какво добро, па и ако би бојећи се каштиге и жестице: јер наша радња наше старање, има потребу у Божијој помоћи. За то ми у сваком, па и најмањем дјелу, морамо молиши Господа, да нас он једнако помаже.“ (Настав. монаш. економу, пит. 4).

Осим Божије благодати, треба да имамо и вољу; јер само се спасавају они, који желе

спасања, а не они, који се противе Божијој благодати.

Св. Макарије велики каже:

„Неистинито неки говоре, да је човјек са свим мртав и да не може ништа добро учинити. Мало дијете, ако не може ништа да ради, ништа може својим ногама ићи матери; но опет, оно, кад тражи матер, миче се, виче и плаче. И матери се сажали на њега; она је радосна, што је дијете, усилжавајући се и плачући, тражи, и будући да дијете не може доћи њој, то она сама, из велике љубави према дјетету, на његово дуго тражење, долази њему и са великом нежношћу узима га, милује и храни га. Тако чини и милостиви према људима Бог, са душом, која га тражи.“ (Бес. 46. 3.).

Кретио се Христос а тиме је опрао грјехцијелог свијета. Људе је преобразио, новим завјетом; завјетом: мира, љубави и благочестија; новим завјетом свете науке еванђелске, која је утрла оне старозавјетне пророчке ријечи: „Око за око — и зуб за зуб!“ Па је замијењено милостивим и благијем ријечима:

Хришћанине! ко тебе каменом, ти њега хлебом; ко те удари, по једном образу, пружи му и други.“

За то су и пјевали анђели, када се Христос родио:

„Слава Богу на небесима, на земљи мир, а међу људима добра воља!“

— Лијепа ријеч гвоздена врата отвара! А е' миром, лијепијем и духовитијем ријечима, проповиједана је сва наука Христа Бога.

С тога она и превазилизи све науке на свијету . . .

Старозавјетни човјек, убија људе, мрзи браћу, чини разна безакоња; а новозавјетни човјек, који право вјерује Бога и Његова сина — искупителја рода људскога, опрашта увреду, милује и своје непријатеље, чини све оно, што је мило Богу и људима. Па како, да нас благочестиви хришћани не обузме особита радост, што се можемо назвати синови новог завјета, синови Вјечнога Бога, који грми са небеса, кога слуша гром, муње, вјетрови, олује, море, сунце, мјесец и звијезде; који је тако удесио и украсио природу, да у свакој ствари видимо Вјечиту непостижимост, а човјека је поставио господарем земље.

Док је Христос био на земљи, учио је све људе, а увијек је претходно добрим примјерима. Он је једини био, који је измирио Бога са човјеком . . .

И ми, док нас траје, — учимо своје млађе нек љубе Бога и цара; нек чувају вјеру своју и народност српску; нек се покоравају црквеним и грађанским законима. О, благочестиви хришћани! Љубите правду и истину; јер „правда држи земљу и градове“!

Искупљени код богојављенске водике — св. ацијазме помолио се Богу за здравље нашег српског народа. Умијмо се и напојимо св. богојављенске водике, да би били од гријехова чисти, у дјелима свијетли, а у животу здрави и весели.

И, Бог — који грми са небеса, услишаће наше молитве, па му запевајмо: „Јавила се благолат Божија, која спасава род људски“ — Слава Ти Боже!

Фока, на Богојављење 1894. год.

Марко С. Поповић.
учитељ и ђакон.

НА ДАН СВ. САВЕ.

Мила српска браћо и сестре српкиње!

Данас је освануо велики дан — дан славе српског светитеља — Саве, сина Стевана великог жупана.

Свуда, широм наше отаџбине, разлијежу се, на данашњи дан умиљате српске пјесме; свуда, широм Српства, здрави брат брата, сестра сестру, љубављу, миром и слогом.

На данашњи дан весели се; старо и младо богато и сиромашно.

Данас нас св. Саво (благосиља) призива духовитијем ријечима: „*Дођиште дјецо мила, да вас научим страху Господњем!* Дух његов лебди, над сваком српском школом и православном црквом.

Срби се данас особито радују, па му пјевају:

„Ускликнемо с љубављу
Светитељу Сави,
Српске цркве — врховној
Свештеничкој глави.
Тамо вјенци, тамо слава,
Гдје ј' наш српски пастир Сава?
Појте му Срби пјесму и утројте!

Слога, љубав братинска,
Нек се свуда гласи,
Нека од нас паклени,
Свагда бјеже врази —
Чуј молитву, мили Боже!

Нек се Срби брацки сложе;

Јер је слога Србима, за спас потребита!
— Како ли је красна ова пјесма?

Јесте браћо и сестре красна је; али нас она позива, да љубимо своју српску школу и православну цркву. Своје светиње, да бранимо, а туђе да поштујемо . . .

Спека школа и православна црква, јесу наши ослони, гдје се наша дјеца и ми учимо сваком добру. Темел чврсти српској школи ударио је данашњи наш светитељ. Народност српску са православљем, спојио је такођер данашњи светитељ, чиме, ми треба, да се дичимо и поносимо!.

Растко, син Стевана великог жупана, одгојен у великом господству, обдарен особитијем даром, пун хришћанске побожности, окреће главу од краљевске круне. Самом божијом вољом, упућен је, да се одрече земне славе! Мјесто свиле и кадифе, облачи се у просте — црне свештеничке хаљине . . .

Оставља своју кућу; оставља родитеље и браћу; оставља господске дворе и свако уживање — и иде у манастир, да цијелог живота служи, једино Творцу свега — Богу . . .

Родитељи од велике жалости, за својијем сином, шаљу људе на све стране, да виде, гдје им се син налази — жив, или мртав!

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

WWW.UNILIB.RS

Посланици, кад га нађу у манастиру задиве се, кад мјесто владалачког сина — негда веселог Растка, угледају проста и смирена постриженика! . .

Пошто му кажу поздрав и жалост родитељску, позову га, да се с њима врати.

Саво им тада смирено рече:

„*Браћо драга! Поздравите ми оца и милу мајку; поздравите ми браћу и сву родбину! Здрав сам и жив. Више нијесам Растко, него пострижени Сава. Остајем у манастиру, да служим Богу, Молићу Му се да укријети и умудри српски народ сваким изобиљем*“. Тада им пружи своје првашње хаљине говорећи:

„*Носише ове хаљине мојим родитељима, неке се тијеше њима. . . Ето им хаљина, а син кад им дође у дворе, јасиће им се не као Растко, него као Сава*“. —

Посланици се поклоне и врате његовим родитељима и кад им кажу све о Сави, родитељи, од велике љубави према мудроме сину, уздахну и рекну:

„*Слава, нека Ти је Боже! Ово мора, да је Твоја св. воља*“. И велико весеље наста у тужном дому жупанову!

Дан по дан, Сава се све више кријешно хришћанским врлинама. И, кад дође у зрелије године, пође у Цариград. У Цариграду га грчки патријарх Герман лијепо прими и угости.

Св. Сава исприча му стање прав. цркве у Србији, а патријарх, освједочивши се о ваљаности и раду Савину, посвети га за архиепископа 1222. год. И тако св. Сава поста први српски митрополит. Православна црква поче новијем духом живјети. . . Србадија весело поздравиле свог првог владика Србина!

Сава одмах у почетку, поче подизати манастире и уза њих школе. Његово лично име, рашчу се на далеко и изван граница српске отаџбине.

Посвјету је ширио на сваки крај, своје отаџбине; а да би црква православна у Србији, боље напредовала, установи дванајест српских епископија.

Стеван жупан преда пред смрт круну старијем сину Стефану, а млађем Вукану, даде у управу Зету.

„*Гдје вахра гори, ту и дима има*!“ вели наша пословица.

Стеван и Вукан — по смрти очиној заваде се. Св. Сава, кад чује, одмах узме св. мошти родитељске из Студенице и измири браћу, над моштима родитељским; и у тај мах сачува Србију и прав. цркву, како од напасти римскијех мисионара, тако и од некијех силнијех господара, са запада.

Свети Сава походно је св. мјеста, куда је Христос Спаситељ пролазио. У дубокој старости, пође по други пут у Јерусалим, да се поклони св. гробу Христову.

Враћајући се из Јерусалима, сврати се у Трново, у Бугарској, и умре у гостима цара Асена 1236. год.; гдје буде за највећим почастима сахрањен. . .

До годину дана, синовац му — краљ Владислав, са многим господом, с владикама и свештенством, пођу из Србије у Бугарску, открију тијело Савино. Краљ Владислав узме тијело Савино и положи у манастир Милешево — на Херцеговини.

У Милешеву почивало је, до 1595. године, а тада бездушни Синан паша, пренесе га на Врачар, код Биограда и спали га, на велику жалост, а веће муке српског народа. . .

Сјећањем на св. Саву, сјећамо се ми, на најејајнију српску прошлост. И, што је сунце небу, то је нама Србима св. Сава! Нестало је Савина тијела давно — изгорјело је; али дух св. Саве пред престољем Вјечног Творца моли се за свој српски народ. . .

С тога мила српска браћо! Опоменимо се живота Савина, подијимо и потпомажимо наше српске школе. Љубимо православну цркву. . . А, ви сестре Српкиње! учите своју дјецу свакијем врлинама, ако сте раде да стечете славу и на оном свијету. Покажите се браћо и сестре! Да сте прави синови и шћери, мајке отаџбине. Не пожалите труда, ни новаца, те многобројније посјетите до вече светосавску бесједу, да се не рече за нама увијек: „*Што је наше, то је лоше*!“! Јер, ако ми себи сами не поможемо, како се можемо надати помоћи од другог?!

У то име: срећна вам данашња — српска слава!!

Фоца, на Савин-дан 1894. год.

Марко С. Поповић,
учитељ и ђакон.

БЕСЕДА О ОГЛАШЕЊУ И ОБРЕДУ СВЕТОГА КРШТЕЊА.

Тајна крштења безусловно је неопходна за свакога, који вјерује у Господа нашега Исуса Христа и служи за људе дверима у царство небесно. *Ако се ко не роди водом и Духом*, говори Спаситељ, *не може ући у царство Божје* (Јов. 3, 5.). а с тим заједно не може бити и чедом цркве Хринове. По овоме тајна крштења служи уједно дверима и ка свима другим тајнама, јер ко се још не удостоји св. крштења, тај се не може нигда удостојити ни других тајана црквених. Ето за што најљубазнија мајка наша — св. црква хита одмах после рођења младенца да га препороди водом и Духом, бојећи се, да неби младенац умро не крштен и тим се лишио царства небеснога. Новорођенче такођер није слободно од нечистоће гроховне, јер се ми сви у безакоњу зачињемо и у греху рађамо. а, по сведочанству непреложне речи Божје, у горњи Јерусалим — у царство небесно *неће ући ништа погано* (Апок. 21, 27). Крштење наше пропраћа се многим обредним радњама, у којима се видљиво изображава и поучно тумачи невидима епид тајне крштења, то духовно препорођење грешника, које се невидимо свршава у њему благодаћу св. крштења.

Пре свега онај, који има да се крети доноси се или (ако је одрастан) доводи се од кума ка храму го, у знак тога, да је човјек до крштења *и сиромаш и слеп и го* (Апок. 3, 17). Грех наших прародитеља лишио их је чистоће душевне и у исто вријеме дао им је осетити голотињу телесну, пробудивши у њима стид, а сазнање духовне и телесне голотиње е грехом пређе од прародитеља на њихове потомке: у име тога и таковога признавања доноси се или доводи се онај, који се има да крети, на крштење го. За тим се над новоизабраним војником Христовим обавља заклињање. Свештеник, читајући молитве за заклињање, именом Господа Исуса Христа Његовим страдањима и кретном смрћу, знаком крета Христова одгања ђавола од онога, који приступа крштењу, који (ђаво) од времена пада прародитељскога, доби приступа к људима и неку власт над њима, као да је над робовима и слугама својим, управља им грешне мисли, нечисте жеље, наговара их и навађа на рђава дјела. При извршивању заклиње, служитељ олтара Господњег, дува на уста, чело и груди

онога, који да се крети за знак удаљења из душе његове свега нечистога. Учинивши у име Божје заклињање духу нечистоме, свештеник се трипута обраћа с питањем и ка доброј вољи онога, који приступа крштењу: „да ли се одриче он сам од сатане и свију дјела његових“ — на што кум или онај, који се крети, обраћа јући се на запад, као мјесто сунчаног заласка одкуда се појављује тама ноћна — слика тамне и нечисте духовне силе, одговарају три пута „одричем се“. Одрицање од сатане и одвраћање од њега онога, који приступа крштењу с кумом, обраћајући се на запад сведоче и видимим знацима да се одвраћају од свега нечистога и сатанскога; на име дувањем и пљувањем на сатану. После одрицања од ђавола обраћа се онај, који се крштава истоку и показује и исказује своју жељу да се сједини с Исусом Христом, Истоком е висине, Сунцем правде, на свагда и сасвим да му припада као Господу, да му се поклони као Цару и Богу, да вјерује у Њега као Једнога од пресвете Тројице, сугласно учењу св. православне цркве; сличне војнику, који се приступају у службу заклиње, да ће бити вјеран својем Господару, и онај који се крштава, ступајући у благодатни савез са Исусом Христом, да је завјет вјерности изговарањем симбола вјере.

После сједињења онога, који се крети са Христом спаситељем и исповједањем вјере бива само крштење. На кретионицу с водом прилепљују се три свеће ради слике духовнога просвећења светлосћу триејајнога Божанства, јер крштени постаје од чеда таме сином светлости; кумовима такођер дају се запаљене свијеће у знак радости и у знак оне благодатне свјетлости, којом ће се још мало удостојити кумче њихово. У почетку крштења освећује се вода, наливена у кретионицу: извршитељ тајне призива Духа Светога на воду, молећи Га да изливањем и силаском Својим освети воду, да јој даде благослов Јорданов, да је учини, извором живота, водом спасења, очишћењем тијела и духа, опраштењем гријехва, бањом препорођења, просвећењем душе, обновљењем духа, даром Усиновљења, одећом непропадљивости“. Како се човјек састоји из два дјела — душе и тјела: то нам је Господ дао и двојако очишћење, т. ј. водом и Духом: вода умива и спира спољашње, а Дух Свети

крети све унутарње — душу. „И чему се ти чудиш? говори св. Кирил Јерусалимски“. Узми примјер са телеснога: ма да је он мали и недољан, али за просте је користан. Кад огањ, пробијајући сву тврдоћу жељеза, чини жељезо огњем, и хладно жељезо постаје врућим и црно сјајним; и кад огањ, будући тјелом, улазећи у тјело жељеза, тако без препреке дјелује: тада чему се ти то чудиш, што Дух Свети улази у најнутарњији део душе?“ На половини молитве свештенослужитељ кретовидно осењава воду, погружујући у њу прете, сложене за благослов и квасећи их, тим показује, да је спаситељ наш, сивавши у струје Јорданске, осветио Собом природу вода, као Јагње Божје, примајући гријехе свијета. Иза освећења воде долази помазање освећеним уљем чела, ушију, груди, испод плећа. руку и ногу онога, који се крети за сведочанство помирења и сједињења његовог са Христом, у знак приправљања његовога к погребу са Исусом Христом. Као што је негда маслинова гранчица, донесена голубицом у Нојев ковчег, служила доказом уклоњења потопа и, дакле, гњева Божјега на људе, била знаком помирења Божјега с људима: тако исто и помазање освећеним уљем онога, који се крети служи знаком претварања Божјега гњева на милост спрам грешника. Као што се гранчица, узета од дивље маслине и накаламљена на добру маслину, помеша соком њеним и учини се способном да даје род једнаки со добром маслином: тако исто и човек произишавши од грешних родитеља, после сједињења са Исусом Христом, кроз крштење, добија способност да живи хришћански, свето. Као што се над човјеком, који је близу смрти, свршава јелеосвећење — свештање масла и као што се на онога, који се приготовио к погребу излива јелеј, који је остао после јелеосвећења: тако исто и човјек спремајући се к погребу са Исусом Христом, у бањи крштења, предходно помазује се освећеним уљем. Крштење се свршава трикратним погружењем у воду онога, који се крети, у име Оца и Сина св. Духа, по заповјести Самога Христа Спаситеља. Трикратно загибуривање у воду значи то, да је он умро за гријех, духовно се погребао Исусу Христу, а дизање из воде значи, да се он родио за живот нов, свет, да је устао са Исусом Христом, има да живи за Њега једнога и Њему једноме да служи целог живота. Или ви не знате, пише св. апо-

стол Павле, да сви који се крстисмо у Исуса Христа, у смрти Његовој крстисмо се? Тако се с Њим погребосмо крштењем у смрти, да као што уста Христос из мртвих славом очином, тако и ми у новом животу да ходимо. Јер кад смо једнаки с Њим једнаком смрћу, бићемо и васкресењем (Рим. 6, 3—5). „Сви сте ви, учио је негда св. Кирил Јерусалимски новокрштене хришћане, трикратно погрузили се у воду и опет појавили сте се из воде, представљајући знаменито тридневно погребене Христово... у једно исто вријеме умиралисте и рађалисте се: спасоносна вода била је за вас и гробом и мајком. Као што је Исус Христос био истинито распет, истинито погребен и истинито је васкрсао, тако и ви крштењем удостојилисте се једнако да се разапнете, погребете и устанете с Њим.

По изласку из крстонице на крштенога меће се бела одећа — креница — за знак добивене крштењем душевне чистоте и за напомену тога, да је сад крштени, обукавши се праведношћу Христовом, обвезан да чува чистоћу душе своје, да живи *поштно, предводно и побожно* до грубога страшнога доласка Христова (Тит. 2, 12. 13.). Са облачењем у белу одећу правде на крштенога полаже се крст ради свагдашње напомене му о том, да су нам само кретна страдања и смрт Господа нашега Исуса Христа даровали могућност да се благодатно препородимо у тајни св. крштења да се благодатно препорођени обвезује од сада бити на свагда искреним последоватељем Распетога за нас Господа, да ће се борити са свима страстима и жељама, да ће великодушно трпити све беде и жалости у животу свом. Спаситељ је на име заповедио: *Ко хоће за Мном да иде нека се одрече себе и узме крст свој, и за Мном иде* (Марк. 8, 34); а св. апостол Павле говори: *они, који су Христови, распеше тело са слашима и жељама* (Гал. 5. 24). Даље, при видимом помазању св. миром најважнијих делова тела новокрштенога дају се младом хришћанину благодатни дарови Духа Светога, крепећи га у духовном животу: сав човек печати се и освећује Духом Светим, постаје храмом Божјим. При крају свега крштени младенац обноси се кумом, а одрасли сам обилази три пута око крстонице са запаљеним свећама, показујући тим своју духовну радост, што је он од чеда гњева постао љубазним сином Оца небеснога, од мртвога грешна постао живим за бога, од палог у погибио — спасеним, и при

том верујући, да је успостављен код њега савез са Христом Спаситељем, а кроз Њега с Богом Оцем и Св. Духом, остаје непоколебљивим и вечним.

Тако су знамените обредне радње, које се свршавају св. православном црквом при нашем крштењу. Из њих ми видимо и сазнајемо, како је жалостан, горак и јадан положај човека до крштења и колико се велика благодат даје од Вишњег крштеноме. Некрштени је човек у ропству код непријатеља нашега од искони — ђавола под гњевом је и проклетством Господњим, лишен је права на наслеђство царства небеснога; а кроз крштење ослобођава се он од граха прородитељскога, добија опроштење свију грехова, учињених до крштења, препорођава се у живот духовни, свети, постаје чедом Божјим, — и не само чедом, него и наследником Божјим и сунаследником Христу... Па ценимо благодатне дарове, који нам се дадоше у тајни св. крштења, живимо тако, да би људима, који не верују у благодат обновљења кроз св. крштење, могли рећи то исто, што су негда говорили древни хришћани незнабошци: „ходите и видите ово обновљење у животу оних, који се крсте, у њиховим благим дјелима и непорочности владања“ (Аполог. Петр). Сећајмо се без престанка завјета, који је постављен међу нама и Господом у св. крштењу. Тада нас је милосрђе Божје примило одбачене, непријатеље Своје, — и ми одрекавши се сатане и нечистога служења његовог, обећамо се до смрти *служити у свештости и правди пред Господом, у све дане живота нашега* (Лук. 1, 75). Па разгледајмо, да ли вјерно служимо ми Господу свом. *Господ је вјеран у свим речима Својим и свеш је у свима дјелима Својим: јер Себе се одрећи не може* (Пс. 144, 13, 2. Тим. 2, 13): обећао је верне Своје у љубави и милости чувати, — и чува их; обећао им царство небесно дати, — и даје им. А ми да ли сачуvasмо и чувамо ли своју вјерност Свештњему? Нисмо ли га оставили, ма да име Његово исповједамо? Нисмо ли се наново обратили сатани и злим дјелима његовим? Да ли показујемо послушност Богу, коју Он захтева од нас. Да ли смо се *опробавили* у св. крштењу именованом Господа нашега Исуса Христа (1. Кор. 6, 11) показујемо ли род тога оправдања, чинимо ли правду? И да ли се *освештисмо* тим великим именованом и Духом Бога нашега: чувамо ли се од сваке нечистоће тела и духа?... Па опомени

се, брате, хришћанине, завјета својих при крштењу које си ти не човјеку, него Богу дао. Страшно је Богу слагати! Бог ружен не бива: тражи ће Он завјета твојих, кад те позове на суд. Крштење не доноси користи оним хришћанима, који се не труде да сачувају завјета својих, датих при крштењу, него се враћају натраг од свете заповједи, која им је предана (2. Петр. 2, 21). Сliku оваку видимо ми на израиљћанима, који су изашли из Египта и прешли Црно море, а срцима својима вратише се опет у Египат и за безакоња не дођоше до земље обећане, него *погубљени бише у пустињи* (1. Кор. 10, 5). Тако је безкорисно крштење за хришћане, који се срцима својим обраћају ка свету, као Египту, и робују жељама тела свога, као Богу: не ће доћи ни они у предео живих и насеље праведних, где се сви праоци наши упокојавају, веселе се и и радују пред Господом. С такoвим хришћанима, који се враћају к нечистом животу после примања дарова у св. крштењу, бива оно, што говори св. апостол: *последње ће им бити горе од првога. Боље би им било да не познаш пута правде, него ли кад познаш да се враше натраг од свеш заповједи, која им је предана* (2 Петр. 2, 20—21). Такoви хришћани подпадају већем и ужаснијем суду Божјем, него незнабожци, јер, по речи Христа Спаситеља, *слуга који зна вољу господара својега и није се приправио, ниши учинио по вољи његовој, биће врло бијен, а који не зна и заслужи казну, биће мало бијен* (Лук. 12, 47—48). Они, који су изгубили дар св. крштења, који су погрешили против завјета својим треба да прибјегну другом — са сузама крштењу — покајању; треба свим срцем својим да се обратe Господу, да се кају и да Га моле, да их не пусти да остану на вјеки у власти ђавола, и да страдају у вјечном огњу.

Св. црква одређено захтева, да би сваки, који приступа крштењу, не само младенца по телу, него и одрастан, као младенца по духу — имао кума или куму, који су дужни да буду јемци вјере и завјета својих кумова пред црквом и да приме на себе старање и бригу о утврђењу њиховом у вјери и побожности и да даду одговора за њих, за њихов живот и владање, за њихов начин мишљења Господу Богу на страшном суду; и с тога за кумове треба узимати не оне, који су богати, знатни и славни, него људе побожне и способне, да буду у неколико настап-

ници у вјери. Показујући куму важност службе његове, св. православна црква поучно му говори: побожни и христољубиви куме! Теби духовноме оцу, ваља знати, да си обвезан цјелога живота свога да чуваш очинску љубав према своме духовном сину, који ти је од Бога дарован. И кад му господ помогне да уме и може мислити: ти си обвезан да га настављаш у вјери православно-католичкој и у животу достојном авања хришћанскога. Као што је сада просвећен даровима благодати, предан он кроз духовно рођење у твоје руке: тако исто неомражен да престане и у будућем животу Оцу небескоме; и као што данас чист и од снега бјели у души изађе из бање препорођења; тако исто непорочан и неоцрњен злим дјелима да престане по смрти Судији Праведном, који ће свакоме да даде по дјелима. Твојим се устима радосно одрекао сатане и свију дела његових, и благошћу духовнога рођења усиновљен је Творцу свију и Богу и постао је чланом Христове цркве: тако нека буде у све дане живота свога у јединству вјере неодлучно од цркве и непроменљиво у благодати усиновљења Богу; да се не врати нигда на дјела сатане лукавога. Као војник Христов, печатом дара Духа Светога утврђен на духовну борбу, нека се јави он, Господњим оружјем, силни разоритељ свију мрежа сатане. После ових богоугодних труда и подвига нек прими награду

од зачетника труда и подвига у царству небесном. За своју љубав према духовноме сину бићеш љубљен од Оца небеснога, који је Љубав“ (Болш. Треб. Укѣцан воспріимн)=

Крштење се код нас обично пропраћа породичном светковином, слављем и весељем. Примјер светковања, славља и весеља дана благодатног препорођења представља нам реч Божја у оном патничком стражару, који после примежа крштења, *узевши апостоле Павла а Силу у свој дом, постави ширезу и радовашесе са свим домоу својим, што верова Бога* (Дел. ап. 16, 34). Код нас се често породично светковање, после крштења пропраћа непристојним и шкодљивим гозбама. Но таквим светковањем и слављем не веселимо ли духа злобе, од којег се пре кратког времена одрекао кршћени? ... Не, браћо, то не ваља и то није хришћански; свето и пристојно дужни смо ми светковати и славити после обављења тајне св. крштења, Светао треба да буде код нас тај дан, у који новорођенче наше постаје чедом Божјим, постаје чистим анђелским бићем: стидимо се да ожалостимо разним нечистоћама онога, који се јавио у нашем дому, земаљскога анђела и тиме да разгњевимо Господа Бога. Амин.

У Мишровици 1894.

Григорије А. Николић,
свештеник.

ПРОПОВЈЕД НА НОВУ ГОДИНУ 1889.

„Во имја Оца и Сина и св. Духа“.

„Благословиши Господи вјенец лета благости твојеја“. (Псалом 64; 12).

Благочестиви Христијани!

Ево у име Господа Бога вседержитеља, који нас је, по својој великој милости увео у ове одавно жељене и прерадосне празничне дане, дочекасмо: слава му и хвала од нас грјешних и нову годину.

Данашњим даном улазимо, са срећом, ако Бог, да, у нову годину

Од онога веселога дана, ког су праоци са вјером очекивали, а Пророци пре четири хиљаде година проповједали, — велим од рођења Господа нашег Исуса Христа, Спаситеља и искупитеља, свега рода човјечијег. —

Радосан празник „Божик“ а за тим „Нова година“ Јесу по нас врло важни, дани — и по све Христијанство, дакле за сваког који право вјерују у Господа нашег Исуса Христа и његову пресвету науку, јер он говори у св. Еванђелију: „Вѣрбай ма, имят жикот кѣчни и на гѣд не придѣт“.

Православни Христијани, по свом лијепом обичају приликом ових дана честитају један другоме целивају један другога — целивом светијем — и поздрављају се овим ријечима: *Мир Божји и Христос се роди!* „Христос се роди“ а мир Божји, нека је међу нама и добра воља.

Ми и тијем један другом изјављујемо узajмне жеље утврђујемо међу собну братинску љубав — љубав Христијанску — ту небесну врлину без које се нико баш не може достојно назвати правим Христијанином.

Ону љубав, коју св. Апостол Павле узвишава до „небес“.

Ради љубави је јединородни син Божији сишао с неба на земљу примио на себе човјечије тјело, постао човеком као и ми, но само без грјеха.

Он је нама открио у светом Јеванђељу своју божествену науку, по којој ако се узвладамо, постаћемо прави синови Божији, а по том „Нашледници царства Божијега“. По његовим ријечима наследићемо вјечни живот, који никад за праведнике неће пропасти. Који ће бити за праве Христијане такав живот ког по ријечима св. Апостола Павла „око није видило, а ухо није чуло“!

Дакле за праве Христијане: лијеп и красан а за невјернике и не покајане грјешнике: псоваче, опаднике, лаживце, пјанице и блуднике, страшан и врло ужасан!

Тај живот није Бл. Хр. као овај варљиви и лажљиви свијет који је: као прах — као пецео — као цвјет травни који за један час испред нас изчезава!

Овђе на овом варљивом свијету влада пакост и збета човјечина.

Нама је Богочовјек обећао онај живот: *ће нема болести, плача, ни уздисања*, него ће влада вјечити мир, истина и Божија правда.

За овим животом треба ми да непрестано тежимо како би смо га за се задобили те по том себи начинили вјечну кућу „на оном свјету“.

О Христијани!

Ја као слуга овог олтара или ове светиње, као Ваш пријатељ и учитељ, не могу ни данас пропустити прилику, а да Вас први дан од нове године не поздравим са овог светог мјеста.

Дакле данас вам испред свег нашег свештенства честитам нову годину, забацивши стару, са којом се за навјек праштамо.

Прије свега желим: да бл. Хр. милостиви Бог поживи пуно година, како вас, тако и ваше домаће и вашу дјечицу, коју Вам је милостиви Бог подарио, — ваше сроднике кумове и пријатеље. Дај Боже! и св. Оче Николаја! да ову годину проведемо у здрављу и весељу и хришћанској љубави без које нема ни слоге. Ако

би кад као слабомоћни људи и погрјешили, јер смо подложни грјеху, Никтоже без грјеха токло един Бог“. Онда барем треба да се покајемо час прије, јер се не зна што носи дан а што носи ноћ, јер је смрт љубезни, неизмјерна варалица неумитни судија! А није ли тако? Да она покоси и младића у најљепшем цвијету својих година! Ми треба смртни људи да се често сјећамо ријечи св. писма: Чокћи, колци да не заидет ко гикћк ткоем!

А да би смо се што боље чували од грјеха то треба да се често пута сјетимо: *часа смртнога, воскреснија мервих и страшног суда Христовог*.

О томе нас савјетује премудри Сирах овако: „Полини ткоа пошкдана и ко кѣки иногрѣшиши“. Бл. хр. улазећи улазећи у нову годину, гајимо у срцу побожност, љубите нашу св. вјеру прађедовску — вјеру православну — коју нам наши стари у она мучна времена очуваше и нама као млађима у аманет, предадоше. Похађајте често и уједно свету матер цркву, која нас пита својом чистом и непоквареном науком, онако, као што је примила од самог Господа Исуса Христа, који је њу својом крвљу оросио на Голготи и који увјек као њена невидима глава са њом пребива.

Благочестиви хришћани!

Поштујте законе црквене и грађанске покуравајући се властима које су од Бога над нама постављене:

„Нѣт ко клѣт, лицѣ не од Бога ѣст“. Вели божествени апостол Павле.

Сваки посао започињите и свршуйте са молитвом Богу. Без чије помоћи нема ништа, коме су познате и наше власи на глави. Знајте бл. хришћани да по ријечима св. апостола Јакова „сваки дар савршен долази од озгор свише од оца свјешова“ и да ми само по том можемо помоћу његове св. благодати постићи оно што му се молимо ако се односи на спасање наше и на спасање ближњих наших.

Вама драге сестре и матере! честитам нову год. желећи вам да је проведете: здраве и веселе као праве хришћанице а молим Вас! да се не китите само сребром и златом; да се не одајете моди ни шаренилу — него се окитите хришћанском добродјетели као милостињом и добрим дјелима, смиреношћу, и понизношћу. — Кад у цркву дођете, стојте овамо као што се

О читању Апостола и Јеванђеља у недјеље кроз 1895. годину.

Мјесеци	Датуми	Недјеље	Литургички час	На јутрењи		На литургији	
				Јеванђеље зачало	Апостол зачало	Јеванђеље зачало	Апостол зачало
Јануар	1	Недјеља пред Богојављењем (Обр. Х. В. Н. год.	5	Јов зач. 64 и 36.	298 и 254.	Мар. зач. 1. Лук. зач. 6.	
	8	Недјеља послје Богојављења	6	Јов зач. 65.	224 од пол.	Мар. зач. 8.	
	15	Недјеља о Закхеју	7	Јов зач. 66.	285.	Лук. зач. 94.	
	22	Недјеља о Митару и Фарисеју (Поч. Троице)	8	Јов зач. 67.	296.	Лук. зач. 89.	
	29	Недјеља о Блудном сину	1	Мат. зач. 116.	135.	Лук. зач. 79.	
Фебруар	5	Недјеља Месопусна (месне покладе)	2	Мар. зач. 70.	140.	Мат. зач. 106.	
	12	Недјеља Сиропусна (Бијеле покладе)	3	Мар. зач. 71.	112	Мат. зач. 17.	
	19	Недјеља прва часног поста (чиста) Православља	4	Лук. зач. 112.	329. од пол.	Јов зач. 5.	
	26	Недјеља друга часног поста (пачиста)	5	Лук. зач. 113.	304 и 318.	Мар. зач. 7. Јов зач. 36.	
	5	Недјеља трећа часног поста (Крстопоклона)	6	Лук. зач. 114.	311.	Мар. зач. 37.	
Март	12	Недјеља четврта часног поста (Средопосна)	7	Јов зач. 63.	314. и 229.	Мар. зач. 40. Мар. зач. 10.	
	19	Недјеља пета часног поста (Акагиста)	8	Јов зач. 64.	321. од пол. 208.	Мар. зач. 47. Лук. зач. 33.	
	26	Недјеља шеста часног поста (Цвјетна)	—	Мат. зач. 83.	247.	Јов зач. 41.	
	2	Недјеља Свјетла. Васкрсеније Христово	—	—	1.	Јов зач. 1. ¹⁾	
Април	9	Недјеља Томина	—	—	14.	Јов зач. 65.	
	16	Недјеља Мироносица	2	Мат. зач. 116.	16.	Мар. зач. 69.	
	23	Недјеља Раслабљеног (Бурђев-дан)	3	Лук. зач. 112.*)	23. и 29.	Јов зач. 14 и 52.	
	30	Недјеља Самарјанини	4	Лук. зач. 113.**)	28.	Јов зач. 12.	
	7	Недјеља Свјетла. Васкрсеније Христово	—	—	38.	Јов зач. 34.	
Мај	14	Недјеља св. Отаца	5	Јов зач. 64.	44.	Јов зач. 56.	
	21	Недјеља Педесетнице. (Тројична) Ц. К. и Ј.	6	Јов зач. 66.	3. и 49.	Јов зач. 27 и 35.	
	28	Недјеља прва. Свих светих. (Петр. покладе)	8	Јов зач. 65.	330.	Мат. зач. 38.	
	4	Недјеља друга по Тројичну	1	Мат. зач. 116.	81. од пол.	Мат. зач. 9.	
Јуни	11	Недјеља трећа "	2	Мар. зач. 70.	88.	Мат. зач. 18.	
	18	Недјеља четврта "	3	Мар. зач. 71.	93.	Мар. зач. 25.	
	25	Недјеља пета "	4	Лук. зач. 112.	103.	Мат. зач. 28.	
	2	Недјеља шеста "	5	Лук. зач. 113.	110.	Мат. зач. 29.	
Јули	9	Недјеља седма "	6	Лук. зач. 114.	116.	Мат. зач. 33.	

16	Недеља осма	" "	св. Опцима	7	Јов. зач. 64. Јов. зач. 65. Јов. зач. 66.	(203) и 334. 128. 131.	Мат. зач. 11 (Јов. зач. 56). Мат. зач. 59. Мат. зач. 72.
23	Недеља девета	" "	" "	8			
30	Недеља десета	" "	" "	1			
6	Недеља једанајеста	по Тројичну.	Преображ. Христ.	—	Лук. зач. 45. Мат. зач. 116.	65. 158.	Мат. зач. 70. Мат. зач. 79.
13	Недеља дванајеста	" "	" "	3	Мар. зач. 70. Мар. зач. 71.	166. 170.	Мат. зач. 87. Мат. зач. 89.
20	Недеља тринајеста	" "	" "	4			
27	Недеља четрнајеста	" "	" "	5			
3	Недеља петнајеста	" "	" "	6	Лук. зач. 112. Лук. зач. 113.	176. 215.	Мат. зач. 92. Јов. зач. 9.
10	Недеља пред ваздвиженијем часнога крста	" "	" "	7	Лук. зач. 114.	203.	Мар. зач. 37.
17	Недеља по ваздвиженију часнога крста	" "	" "	8	Јов. зач. 63.	188.	Лук. зач. 17.
24	Недеља осамнајеста	" "	" "	1			
1	Недеља деветнајеста	" "	" Богородичин покров.	2	Јов. зач. 64.	194, 320 и 31 од пол.	Лук. зач. 26 и 54.
8	Недеља двадесета	" "	" "	3	Јов. зач. 65.	200.	Лук. зач. 30.
15	Недеља двадесет прва	по Тројичну	Св. Отаца	4	Јов. зач. 66.	302 од пол.	Лук. зач. 35.
22	Недеља двадесет друга	по Тројичну	" "	5	Јов. зач. 67.	215.	Лук. зач. 38.
29	Недеља двадесет трећа	по Тројичну	" "	6	Мат. зач. 116.	220.	Лук. зач. 39.
5	Недеља двадесет четврта	по Тројичну	" "	7	Мар. зач. 70.	221.	Лук. зач. 83.
12	Недеља двадесет пета	по Тројичну	" "	8	Мар. зач. 71.	224.	Лук. зач. 53.
19	Недеља двадесет шеста	по Тројичну	" "	1	Лук. зач. 112.	229.	Лук. зач. 66.
26	Недеља двадесет седма	по Тројичну	" "	2	Лук. зач. 113.	233.	Лук. зач. 91.
3	Недеља двадесет осма	по Тројичну	" "	3	Лук. зач. 114.	250.	Лук. зач. 93.
10	Недеља двадесет девета	по Тројичну	" "	4	Јов. зач. 63.	258.	Лук. зач. 71.
17	Недеља св. Праоца	" "	" "	5	Јов. зач. 64.	257.	Лук. зач. 76. (и 62.)
24	Недеља пред рождеством (св. Отаца)	" "	" "	6	Јов. зач. 65.	328.	Мат. зач. 1.
31	Недеља по рождеству	" "	" "	7	Јов. зач. 66.	200.	Мат. зач. 4.

ПОМИЧНИ ПРАЗНИЦИ И СВЕЦИ ПО ПАСХОЛОГИЈИ У 1895. ГОДИНИ.

- Рођење Христово (Божјих) у Понедељак. — 2. Месојеђа има 43 дана. — 3. Трпод почиње 22. јануара. — 4. Месне покладе 5. фебруара. — 6. Бијеле покладе 12. фебруара. — 6. Епидокија муч. 3-ће недеље вел. поста у сриједу. — 7. 40 мученика (младенци) 4-те недеље вел. поста у четвртак. — 8. Александре човјек Божји 5-те недеље вел. поста у петак. — 9. Ђурђев-дан у 4-ту недељу раслабљеног. — 10. Благосјести у Суботу 6-те недеље вел. поста. — 11. Цвијети 26. марта. — 12. Васкрсеније господње 2 априла. — 13. Јеванђелист Јован богослов у понедељак 6-те недеље смијенога. — 14. Преподовленије 26. априла. — 15. Спасов-дан 11. маја. — 16. Тројичин-дан 21. маја. — 17. Недеља свих светијех 28. маја. — 18. Петрова поста има 31 дан. — 19. Петров-дан пада у четвртак. 20. Велика Гвсвојина у уторак. — **ПОСТОВИ**. 1. Васкршини вел. пост почиње 13. фебруара у понедељак. — 2. Петровски пост почиње 29. маја у понедељак. 3. Госпојински пост почиње 1. августа у уторак. — 4. Божјихни пост почиње 15. новембра у сриједу.

Б. П. п.

1) На вечерњи Ев. Јов. зач. 65.

*) По грчком јеванђелистари треба читати од Марка зач. 71.

**) По грчком јеванђелистари треба читати од Луке зач. 112.

приличи у светињи над светињама ће се приноси бескрвна жртва за „Ветх и кил“.

Сад се обраћам Вама, драга и честита младежи српска, и по-на-особ вам честитам нову годину желећи вам, да је проведете здрави и весели, као права србчад, као православна христијанска дјечица

По уједно Вас молим и закљичем са овог светог мјеста живим Богом, ком се молим од свег срца: да поживите дуго на понос и дику својим родитељима и отаџбини, да се оканете једне зле и врло хрђаве навике, а та је проклета и несрећна *исовка*, која је дубоко ухватила корјена међу вама

Истина да међу нама, фала Богу, нема других рђавих порока, и по том се можете рачунати међу праве и честите младиће. Али оно што се чује „Боже ми опрости, безчести се и само име Божије! Е бездушнице! а не, христијанине, зар не знаш да се име Божије не смије узалуд ни узимати, а камо ли безчестити . . . Свеца славиш а пеујеш га! Чуо сам их несретника да пеују и крет а с њим се крети, зашто би наши стари радије изгинули, него да му се овако светиња ријечима безчести.

Е мој брајане, који га пеујеш постићећеш га се, на страшном суду као и најгори невјерник, кад заблеста свима праведницима као жарко сунце на истоку.

Е љубезна браћо! преставите сами себи шта би сад наши стари да устану из гробова? велим оне свете душе, Бог да их прости, кад би чули и виђели, шта раде њихови унуци и праунуци? Ја мислим да би прије вољели умријети него оваку бруку и жалост слушати!

Може бити да ће који од вас високоумни рећи: шта је овоме? јели овај са свом памети, да овако са амвона јавно говори“?

Говорим брате, јер би Богу гријешно, кад вас неби пријатељски опоменуо; говорим, јер ме срце боли, зашто би забољело свакога правог и побожног Христијанина.

Не ердите се, ово свима не говорим, не дај Боже, говорим само онима, који су таки, а познато ви је, да једна губава овца може огубавити цијело стадо, за то је треба раније лијечити. Могуће да то не преилази ни од шта другог, него од рђаве и зле навике, од које треба да се утежете, драги моји, као паклене ватре.

Јер, знајте, да ће вас за то драги Бог строго казнити.

А чујте што каже Господ Исус Христос „да ће човек за сваку празну ријеч даши одговор на дан страшног суда“.

Па кад је тако оканите се тог хрђавог порока који вам души мјесто губи а пријечи пут царству небесном. Чувајте душу, а за тијело није ни питања које је код таквијех, као смрдљива мјешина, пуна гноја и смрада!

Бл. хришћани, јутрос а и вазда узнесите своје топле молитве престолу Свевишњег Творца Бога: да нас Он по својој великој милости уведе у нову годину, да нас сачува од бједе и зла овога свијета да нам буде вазда помоћник.

О светитељу Оче Василије! ког данас спомен славимо, и који си ближе престола Божијега, моли се за нас грјешне Христу Богу, коме од нас нека је слава и хвала, чест и поклоненије са Оцем и Свјатим Духом Амин!

У Фочи 1889.

Говорио:

Ристо В. Павловић,
свештеник и учитељ.

РАЗНО.

Јавна захвала. Висока земаљска влада за Босну и Херцеговину, поред учињеног дара нашој цркви (види „Босанско-Херцеговачки Источник“ од 1894. године свеска III. страна 133.) притекла је и опет материјалном помоћи нашој цркви благоизволивши јој даровати ове књиге: 1 Јеванђеље; 1 Апостол и 1 октоих I. дио Светри су књиге издање Високоисте.

Дароватељки на овом поновном дару, овим се изриче од стране српске прав. црквено школ. општине, а испред народа Мајевачке парохије најердачнија благодарност.

У Мајевцу 15. децембра 1894.

Српско-правосл. црквено-школска-општина.

Јавна благодарност. Пабожна хришћанка и добра Српкиња гђа Анђа удова Ђ. Сарић из

Сарајева, не давно је приложила овој светој обитељи: 1 велику, врло красну икону, св. Саве српског просвјетитеља и 1 кандило.

Такође и гђа Даша Танасића, подстрекнута хришћанском побожношћу и из искреног поштовања према овој Србиновој светињи, приложила је прије неколико дана 1 свилену завјесу удешену за „царске двери“. Иста завјеса опшивена је свуда у наколо златним шеритом, а намијењена, за спомен и покој душе, пок. Савке Периновића из Сарајева.

Ушљед чега потписани сматрам за пријатну дужност, објема честитим приложницама, од стране моје и мога братства, изјавити најтоплију благодарност. Свети Саво нек им буде заступник пред престолом Творца, те да поживе дуго и еретно!

Дај Боже, да се и други Срби и Српкиње, на њих угледају!

Милишево 9. децембра 1894.

Архимандрит Теодосије.

Јавна благодарност. Као што сам благодарио свој оној господи (у 12. свесци „Бос. Херц. Источника“ 1892. год.), која су се сјетила овдашње ђачке књижнице, тако исто овијем срдачно захваљујем: сваком мом познанику и пријатељу, брату Србину и пријатељу просвјете, и ђачке књижнице, који се сјетише споменуте књижнице, те ми у току 1893. и 1894. г. послаше свој прилог.

— Ево ко се сјети овдашње ђачке књижнице:

Висока земаљска влада за Босну и Херцеговину, послала је цјелокупно издање „Српско-православног ноталног појања, што су написали и у ноте ставили г. г. Н. Тајшановић, народни учитељ и Г. Бољарић, окружни прота у Мохачу.

Даље приложише ова г. г. Ђорђо Х. Петровић, прота Дабро-босан. конвисторије у Сарајеву; Лука Опачић, протонамјесник из Прњавора; Миливој Каракашевић српски књижар из Сомбора (Бачка); Н. Т. Кашиковић, уредник „Босанске Виле“ из Сарајева; Н. Тајшановић нар. учитељ из Сарајева; Јов. П. Субановић, трговац из Бос. Дубице; Петар Кочић, гимназиста — сад у Сарајеву; Зорка Стојнић из Тимара.

— Свима у име школе и њезине књижнице поново из српских груди кличем: „Хвала вам по сто пута!“

Српско правосл. основна школа у манастиру Гомионици, у децембру 1894. год. —

Петар Ст. Иванчевић.

јеромонах гомионички и учитељ.

Јавна благодарност. Висока земаљска влада за Босну и Херцеговину у својој великој доброти поред многих скупопцијених утвари и нужних црквених књига, с којима је прије неколико времена цркву маринску обдарила, благоизвољела је и опет истој цркви послати у најфинијем цезу слиједеће књиге:

1 Евангелије,

1 Апостол, и

1 Октојих.

На томе милостивом дару Вис. владе изриче се са овим највећа и најтоплија благодарност.

У име црквеног одбора и свију парохијана У *Марини* (код Приједора) 24. нов. 1894.

Симо Стојановић,

свештеник.

Ове године примили смо до 60 позива са светосавску прославу из Босне, Херцеговине и из Пријека. У сваком позиву одабран је програм, лијепе пјесме и декламације. Доста их је било и са шалјивим комадима или преставама из старе српске прошлости. Нека нам се не замјери, ако на сваки такав позив не могосмо одазвати се; међутим, ми увијек, пратимо трудољубив и користан рад и желимо сваке среће и напретка младежи српској, која за просвјету хаје и своје светитељештује, дајући и видљива израза љубави према својој вјери, цркви и народности.

*

У Бањојлуци, од више година, настањен је сликар (молер) православних икона Павле Цвјетковић, а томе послу је вјешт и наш суграђанин Ристо Чајкановић. Обојица се тим послом занимају. Чајкановић доста лијепо ради а Цвјетковићу би могли препоручити, да више пази на православно тип, иначе, он има и таквих својих радова, за које су га неке наше црквене општине са похвалом препоручивале. И један и други, као но ти домаћи људи, раде уз повољне цијене.

КЊИЖЕВНЕ ВИЈЕСТИ.

„Хришћански дом“. Ову корисну књижицу, коју је прошле године издао Ректор биоградске

госеловије високопреч. Архимандрит Фирмилијан, штовани писац издаје сад у другом издању.

Књига ће бити готова до краја Јануара о. г. Цијена јој је 25 новч. и ради своје врло поучне садржине, може се свакоме најтоплије препоручити. — Претплату на књигу прима сам писац.

„Календар“ српске манастирске штампарије, за просту годину 1895. Издање српске манастирске штампарије, у Новом Саду 1895. Цијена је календару 40 новч.

Овај је календар новајлија међу својим друговима, јер ово му је у име Божије прва год.

Но, ништа за то. рекли би смо, а борме ни преварити се не ћемо: е је ова српска нар. књига — бива манастирски „календар“ у нечем надмашио своје другове!...

— Погледај само у његову спошљаност и лијепу техничку израду, као и величину, а умјерену цијену, па ћеш се одмах увјерити; а камо ли, што онако красан садржај има!!...

... Осим уобичајеног календарског дјела, у овом се календару налази: „Историско — литургијско напомене“, гдје се збори у кратко о значају празника, и животу Божијем угодника, а људски добротвора. „Црквено — народни автономни органи наш“ „Наше школе“. „Статистички подаци“. —

— Одављен видимо, еда има у Европи: 102 милиона Словена и то: 70 милиона Руса и Русина; 13 м. Пољака, 8 м. Чеха, Моравца и Словака, $\frac{1}{2}$ м. Срба и Хрвата, 3 м. Бугара, $\frac{1}{5}$ м. Словенаца, у Европи православних има: 81,500.000, а на цијелој Божијој земљи 96 милиона. —

... Поучно забавни дио:

„Свети Јован Златоусти“, од проте Јов. Вучковића; „Срби сведи“, од М. „Сан је лажа а Бог је истина“, од С. М.; „ На прагу другог живота“, приповијетке Симе Матавуља; Искрена ријеч нашим земљодјелцима“, од Д., Ријеч-двје о српским сватовима“, од Ђуре Страјића; Српска народна имена, од Т. О. „Поуке из пчеларства“, од Др. Милана А. Ђирића.

„Статистичке биљешке о Србима“, ове биљешке врло су добро дошле, ма да баш нијесу сасвијем тачне, јер више има Срба у свему, него што се ту наводи, попријечно узевши свега српског рода и народа има на земаљском шару 8,200,000 — словом осам милиона и двије стотине хиљада.

Према споменутој биљешци, у овом календару Срба има у Угарској и православних Срба у Славонији и Хрватској заједно: 1,062,088. — Из статистичке биљешке видимо даље ово:

Основних автономних школа у Аустро-Угарској има: 312 средњих школа: 2 гимназије (у Карловцима и Новом Саду), 3 више дјевојачке школе; 3 учитељске школе — (Сомбор, Карловац и Пакрац) 1 богословија.

Примјетити нам је: еда се Босна и Херцеговина дјели на 49 котарских мјеста, а не 48, као што стоји на стр. 88. а обе покрајине имају преко $1\frac{1}{2}$ милион душа. —

Слике су у реченом календару ове: св. Јован златоусти, Симон нови Миротоцац (Стеван Немања) св. Никола, Симон, краљ српски прво-вјенчани, Стеван Дечански, Урош, млади цар, св. Лазар, кнез српски мученик косовски, свети апостоли: Петар и Павла, Максим, митрополит угровлашки.

На крају има биографија српски умјетника гг. Уроша Предића и Ђорђе Кретића. а ових вриједних српски умјетници мајстори су и споменутих слика.

Ми овај календар од свега срца препоручујемо сваком брату Србину, а особито господи свештенству и учитељима!...

Мил. Гомисница, 1894. год.

Срб-Пеција

„Светосавке“, разне пјесме о св. Сави. Прибрао Браца Милан. Издање књижаре Каракашевића у Сомбору. Цијена 10 новч. Књижица је намијењена српској дјецци за декламовање.

„Босанчице“ родољубке љубавне и разне пјесме од нашег младог пјесника Михајла Милановића Сарајлије. Књизи је цијена 50 п.

„Просвјета“ излази сваког мјесеца у свескама од 2— $2\frac{1}{2}$ табака. Цијена јој је 3 фор. а вр. за наше крајеве. Претплата се шаље високопреч. Конспираторије Митрополије Цетињске (Црна-Гора).

„Нада“ белистричан лист са сликама на на финој артији. Излази два пут у мјесецу у великој осмини од $2\frac{1}{2}$ табака. Цијена јој је 6 фор. а вр. Лист уређује владин савјетник уважени госп. Коста Херман у Сарајеву.